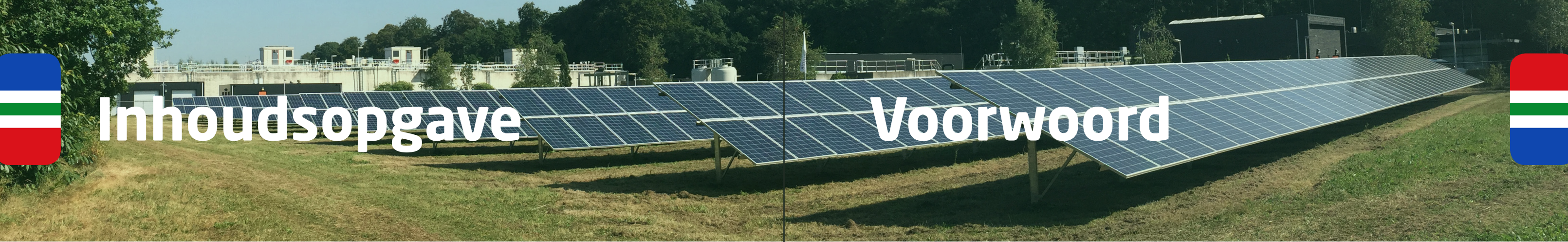

Postcoderoosprojecten in de (Groningse) praktijk

Handboek

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Introductie/samenvatting	4
Begrippenlijst	6
Kenmerken Regeling Verlaagd Tarief	8
Betrokken partijen	12
Stappenplan	15
Businesscase voorbeeldproject	21
Windenergie via postcoderoos	28
Groningse praktijklessen	7 / 11 / 14 / 18 / 20 / 24 / 27
Bijlage 1: Groningse postcoderozen	30
Bijlage 2: Relevante wettelijke bepalingen	38
Bijlage 3: Handige links	42

Voorwoord

De provincie Groningen is koploper in de energietransitie en wil de overgang naar een duurzame energievoorziening verder versnellen. Daarbij zien wij een belangrijke rol weggelegd voor lokale energie-initiatieven. Daarom stimuleren en ondersteunen wij lokale initiatieven bij het ontwikkelen van projecten op het gebied van duurzame energieopwekking en energiebesparing.

Dit doen wij natuurlijk niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners in het programma Lokale Energietransitie: Grunneger Power, de Groninger Energie Koepel en de Natuur en Milieufederatie Groningen.

En deze gezamenlijke aanpak werpt zijn vruchten af! Zo zijn de eerste postcoderoosprojecten succesvol gerealiseerd in Zuidhorn, Garnwerd en de stad Groningen en staan er nog veel meer op stapel in onze provincie. Dit handboek heeft daarin ook een belangrijke rol gespeeld. In 2014 is de eerste versie van het handboek verschenen, dat initiatiefnemers op weg moet helpen met de postcoderoosregeling. Sindsdien is de regeling meermaals verbeterd en daarmee een stuk aantrekkelijker geworden voor lokale initiatieven. Ook hebben wij een aantal initiatieven een extra steuntje in de rug gegeven door ze te belonen met een postcoderoospremie. Hierdoor is inmiddels in de provincie de nodige kennis en ervaring opgedaan met de ontwikkeling van postcoderoosprojecten.

Dit alles vormt de aanleiding om het handboek nogmaals te actualiseren. Deze 3e versie van het

handboek biedt naast de laatste ins en outs van de regeling, een actueel inzicht in de Groningse praktijk. De ervaringen en inzichten die zijn opgedaan in de Groningse projecten staan verzameld in dit handboek. Daarnaast wordt voor het eerst ingegaan op de mogelijkheden voor exploitatie van één of meerdere kleine windmolens via de postcoderoosregeling.

Ik hoop dat dit handboek initiatiefnemers helpt om tot nog meer lokale energieprojecten te komen. Zodat het niet bij een handvol succesvolle projecten blijft, maar in de toekomst ieder dorp of wijk zijn eigen collectieve energieproject heeft. Zo gaan we samen vol ambitie op weg naar transitie!

Nienke Homan
Gedeputeerde Energie Provincie Groningen

Introductie

Eindelijk een volwaardige regeling

De Regeling Verlaagd Tarief (beter bekend als de postcoderoosregeling) is ruim drie jaar geleden geïntroduceerd als mogelijkheid om samen zonne-energie op te wekken, zonder dat de zonnepanelen op eigen dak hoeven te liggen. De mogelijkheid op afstand zelf stroom op te wekken werd daarmee realiteit, maar in eerste instantie zonder al te veel succes in de vorm van opgeleverde projecten. De voornaamste redenen: een gebrek aan financieel rendement en de complexiteit van de regeling.

Na meerdere inhoudelijke aanpassingen blijkt de regeling anno 2017 eindelijk een volwaardig alternatief voor zon-PV-installaties. Inwoners, bedrijven en organisaties kunnen tegenwoordig met een acceptabele financiële propositie worden verleid tot participatie in een collectief duurzaam project in de directe omgeving.

Dit handboek duidt de wijze waarop de regeling efficiënt kan worden benut in de praktijk. Het benoemt feiten en fabels, onderscheidt do's van don'ts en biedt inzichten aan de hand van Groningse praktijkvoorbeelden.

Initiatiefnemers uit de Provincie Groningen die zich willen oriënteren op de mogelijkheid met de postcoderoosregeling aan de slag te gaan, of met een ander duurzaam project, kunnen zich wenden tot het Servicepunt Lokale

Energie Voorwaarts. Het servicepunt helpt initiatieven bij hun oriëntatie en verwijst hen door naar andere organisaties voor verdere begeleiding. De Groninger Energie Koepel (GrEK), Grunneger Power en de Natuur en Milieufederatie Groningen bieden ondersteuning aan initiatieven uit de provincie en de stad, die aan de slag willen met een concreet project.

Doel handboek

Initiatiefnemers kunnen dit handboek gebruiken om een postcoderoosproject stapsgewijs tot uitvoering te brengen. Daarbij worden de praktijklessen gedeeld die Groningse coöperaties op dit gebied hebben ervaren. Met als achterliggend doel: leren van elkaar om te komen tot méér lokale duurzame projecten voor en door de regio.

Stappenplan

Om een zonne-energieproject via de Regeling Verlaagd Tarief te exploiteren, kunnen initiatiefnemers op hoofdlijnen de volgende stappen doorlopen. Na iedere stap kan een besluit worden genomen over het vervolg (Go/No-go).

1. Initiatieffase

Een succesvol project begint met het opzetten van een stabiele basis. Onmisbaar daarvoor zijn een heldere projectdoelstelling, een inventarisatie van potentiële locaties, een globale analyse van de financiële haalbaarheid

en het inventariseren van (lokaal) draagvlak.

2. Uitwerkingsfase

Wanneer deze basis gelegd is en de mogelijkheden positief worden ingeschat, is het zaak de projectlocatie vast te leggen, een businesscase op te stellen en een coöperatie op te richten, die nodig is om van de Regeling Verlaagd Tarief gebruik te kunnen maken.

3. Voorbereidingsfase

In aanloop naar de realisatie van het project ligt de focus vervolgens op het opvragen van offertes voor de oplevering (incl. verzekering), het eventueel aanvragen van vergunningen, het indien nodig bijstellen van de businesscase en het opstellen van het aanbod voor geïnteresseerde deelnemers (de propositie). In deze fase gaat het bovendien om het vastleggen van het commitment van de geïnteresseerde omwonenden. Ook kan alvast een vooroverleg met de Belastingdienst plaatsvinden met het oog op de noodzakelijke aanwijzing voor de Regeling Verlaagd Tarief.

4. Realisatiefase

Nadat alle voorbereidingen zijn getroffen, kunnen de zonnepanelen daadwerkelijk op het dak of in het veld worden geplaatst. Nadien kan de coöperatie formeel verzoeken om een aanwijzing van de Belastingdienst.

5. Nazorgfase

Om 15 jaar van de energiebelastingvrijstelling gebruik te kunnen maken, dient de coöperatie de (leden)administratie even lang zorgvuldig bij te houden. De coöperatie is verplicht de juiste informatie op het juiste moment door te geven aan de betrokken energieleverancier(s). Ook dient de coöperatie haar ledensamenstelling te blijven toetsen aan de spelregels van de Regeling Verlaagd Tarief (denk aan het maximaal deel waarvoor een ondernemer mag deelnemen, leden die vanuit de postcoderoos verhuizen et cetera). Wanneer de regels niet worden gevolgd, zal de Belastingdienst de aanwijzing kunnen intrekken, waarmee het recht op energiebelastingvrijstelling vervalt.

Dit handboek reikt Groninger initiatiefnemers kennis en inzichten aan om de bovengenoemde stappen met goed gevolg te kunnen doorlopen.

Begrippenlijst

Coöperatie

Een coöperatie is een onderneming die wordt bestuurd en gefinancierd door leden die gebruik maken van die onderneming. Coöperaties kunnen op verschillende manieren zijn ingericht; minimaal vereist zijn een algemene ledenvergadering en een bestuur.

Deelnemer/participant

Een huishouden, bedrijf of organisatie met een financieel belang in de Productie-installatie. De Deelnemer heeft op basis hiervan recht op vrijstelling van de energiebelasting voor een vastgesteld aandeel van de productie. Een Deelnemer moet altijd lid zijn van de coöperatie die de Productie-installatie exploiteert. Een coöperatielid hoeft echter niet per definitie Deelnemer in het coöperatieve project te zijn. Dergelijke leden hebben dan logischerwijs geen recht op de vrijstelling van energiebelasting.

Grootverbruiker

Afneemers van stroom die beschikken over een aansluiting op een net met een doorlaatwaarde die hoger is dan 3*80 Ampère.

Kleinverbruiker

Afneemers van stroom die beschikken over een aansluiting op een net met een totale maximale doorlaatwaarde van ten hoogste 3*80 Ampère.

kWh

Eenheid die een hoeveelheid elektrische energie uitdrukt. Een machine met een vermogen van 1 kilowatt (kW) die 1 uur werkt, verbruikt 1 kilowattuur (kWh). Een gemiddeld Nederlands huishouden verbruikt circa 3.000 kWh per jaar.

Postcoderoos

Een postcoderoos is een postcode-4-gebied met aangrenzende postcode-4-gebieden waarbij in één van deze gebieden een productie-installatie staat.

Productie-installatie

Een installatie, bestaande uit één of meer productie-eenheden, voor de opwekking van elektriciteit.

(Zon-)PV-systeem

Een zonnestroomsysteem, naar het Engelse Photovoltaics.

Regeling Verlaagd Tarief

De regeling die het mogelijk maakt dat particuliere kleinverbruikers die via een coöperatie of VvE investeren in zonnepanelen, vrijstelling van energiebelasting kunnen krijgen voor de zonnestroom die zij elders via een coöperatie opwekken.

Duurzaam Menterwolde Groningse praktijklessen

Diverse Groningse initiatieven benutten de Regeling Verlaagd Tarief voor de realisatie van een collectief zon-PV-project, in eigen tempo en met wisselende successen en ervaringen. Verspreid in dit handboek staan de projectkenmerken en praktijkbevindingen van deze initiatieven op een rij.

Doelstellingen

Realisatie en exploitatie zonnepark in Zuidbroek

Aantal panelen

1.200

Huidige fase

Vorbereidingsfase

Omschrijving

Duurzaam Menterwolde is voornemens een zonneweide te realiseren op een voormalige crossbaan in Zuidbroek. Na een aanloopfase waarin verkend is wat een optimale én realistische omvang van het project is, is inmiddels een vergunning aangevraagd voor de realisatie van 1.800 panelen. Intussen is er concrete animo voor de verkoop van 500 à 600 panelen

Praktijkbevindingen

- Veel mensen haken af gedurende het traject of komen terug op het aantal panelen waarvoor ze op de lijst stonden.
- In het beginstadium zijn veel mensen succesvol geworven; de effectiviteit van de wervingsacties is daarna hard teruggelopen.
- Plenaire bijeenkomsten (flyeren vooraf) zijn het meest succesvol gebleken, een rondgang langs de deuren is intensief en vraagt om een snelle opvolging.
- De naam "Duurzaam Menterwolde" is in de praktijk een last gebleken, omdat de doelgroep (postcoderoos) veel regionaler van aard is en de affiniteit met "Duurzaam Menterwolde" niet ver buiten de gemeentegrenzen reikt.
- Verder is geconstateerd dat de initiatieven voor

hele grote SDE+-zonneparken in de regio ertoe leidt dat mensen een dusdanig kleinschalig initiatief lastig kunnen duiden/begrijpen. Temeer omdat men ook (financieel) kan participeren in dit soort SDE+-projecten. Als gevolg hiervan legt Duurzaam Menterwolde de nadruk op de directe link tussen de opgewekte stroom in het park en de afname thuis tegen vrijstelling van de energiebelasting.

- Geïnteresseerden "van het eerste uur" vormen nog steeds de grootste groep verwachte participanten. De aanwas nadien is veel beperkter gebleken.
- Om de geïnteresseerden van het eerste uur warm te houden, wordt men actief geïnformeerd over de voortgang, waarbij steeds wat meer commitment gevraagd wordt (eerst de interesse vastleggen, daarna het commitment zwart-op-wit vragen, daarna informatieavonden beleggen over de voortgang).

Belangrijkste tip(s)

- Leg zoveel mogelijk het oor te luister bij andere mensen/organisaties. Het is een valkuil om te denken dat je alles geheel zelf met een stuk of drie vrijwilligers kunt organiseren. Duurzaam Menterwolde heeft o.a. ondersteuning gehad van de GrEK, Greenspread, de initiatiefnemers voor het (zon-PV)-project op het aangrenzende perceel.
- Optrekken met andere initiatieven uit de buurt om schaalvoordelen te behalen qua inkoop van de zonnepanelen

Vervolg

- Streven is de panelen medio 2017 op te leveren. Hoewel het allemaal veel langer duurt dan gehoopt, is men nog steeds positief gestemd over het project.

Kenmerken Regeling Verlaagd Tarief

De Regeling Verlaagd Tarief ligt verankerd in de Wet belastingen op milieuopslag (Wbm) en de hieraan gekoppelde uitvoeringsregeling en het uitvoeringsbesluit (zie bijlage 2). In dit hoofdstuk worden de kenmerken en spelregels op hoofdlijnen toegelicht.

Wat houdt de regeling in?

De Regeling Verlaagd Tarief biedt 15 jaar lang vrijstelling van energiebelasting over de zonnestroom die de deelnemers gezamenlijk opwekken. Dit betekent dat zonnepanelen niet langer op het eigen huis of bedrijfspand hoeven te liggen, maar ook elders geïnstalleerd kunnen

worden. Bijvoorbeeld op het grote agrarische dak aan het eind van de straat, op het dak van het lokale buurthuis of zelfs in een veld. In dit handboek gaan we uit van dakopstellingen. De kenmerken van een veldopstelling worden apart toegelicht in het kader op pagina 19 van dit handboek.

Deelnemers zien het belastingvoordeel, dat geldt voor het eigen verbruik tot maximaal 10.000 kWh, jaarlijks op hun eigen energienota verrekend door de eigen energieleverancier. De coöperatie stelt jaarlijks vast hoeveel daadwerkelijk geproduceerde stroom aan elke deelnemer van

het project is toe te schrijven. De coöperatie voorziet de leveranciers van alle deelnemers van deze informatie, zodat zij voor elke deelnemer de vrijstelling van energiebelasting kunnen toepassen voor de toegekende hoeveelheid geproduceerde stroom in het project.

De stroom uit het project komt fysiek gezien niet bij de deelnemende huishoudens, bedrijven of organisaties terecht; het betreft hier puur een administratieve verrekening, net als bij de afname van groene stroom via de eigen energieleverancier.

De energiebelastingvrijstelling vormt dus het verdienmodel voor coöperatieleden. Anno 2017 is dit voordeel per kWh € 0,1013 exclusief BTW of € 0,1226 inclusief BTW. De vrijstelling duurt (minimaal) 15 jaar vanaf het moment dat de Belastingdienst een project goedkeurt. Wanneer coöperatieleden méér dan 10.000 kWh op jaarbasis verbruiken en normaal gesproken belastingplichtig zijn in meerdere belastingstapfels, dan wordt de vrijstelling alsnog toegepast in de eerste "hoge" schijf, tot het genoemde maximum van 10.000 kWh.

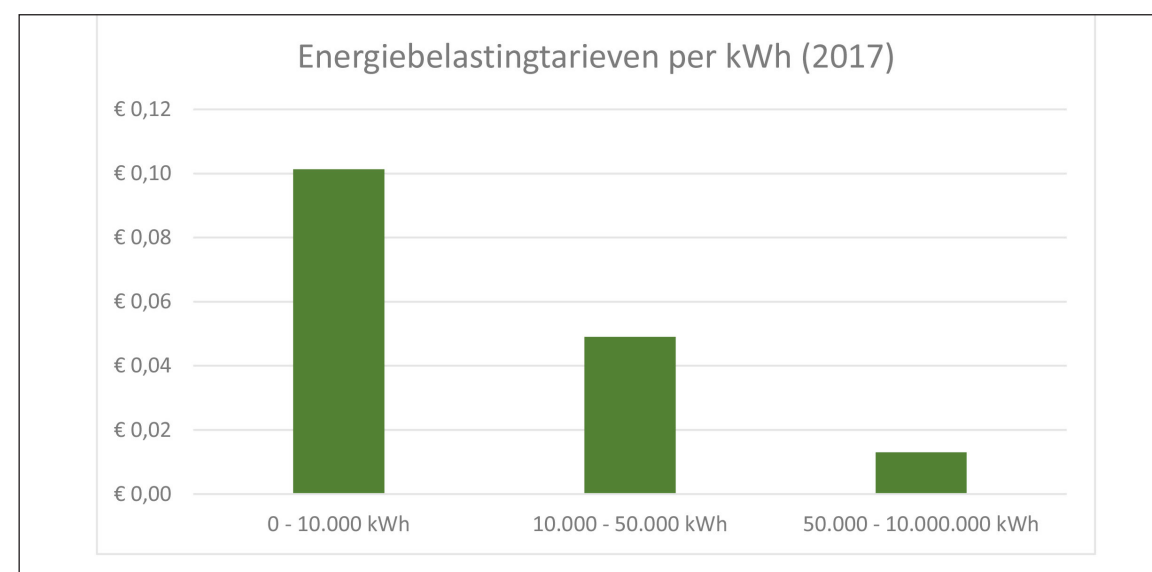
Formeel komen leden van een coöperatie of Vereniging van Eigenaars (VvE) met een aanwijzing van de Belastingdienst in aanmerking voor de regeling. Coöperatieleden moeten in de nabijheid van de productie-installatie wonen (in de postcode-4-gebieden) en een kleinverbruikersaansluiting hebben, oftewel een

aansluiting op het stroomnet van ten hoogste 3*80 Ampère.

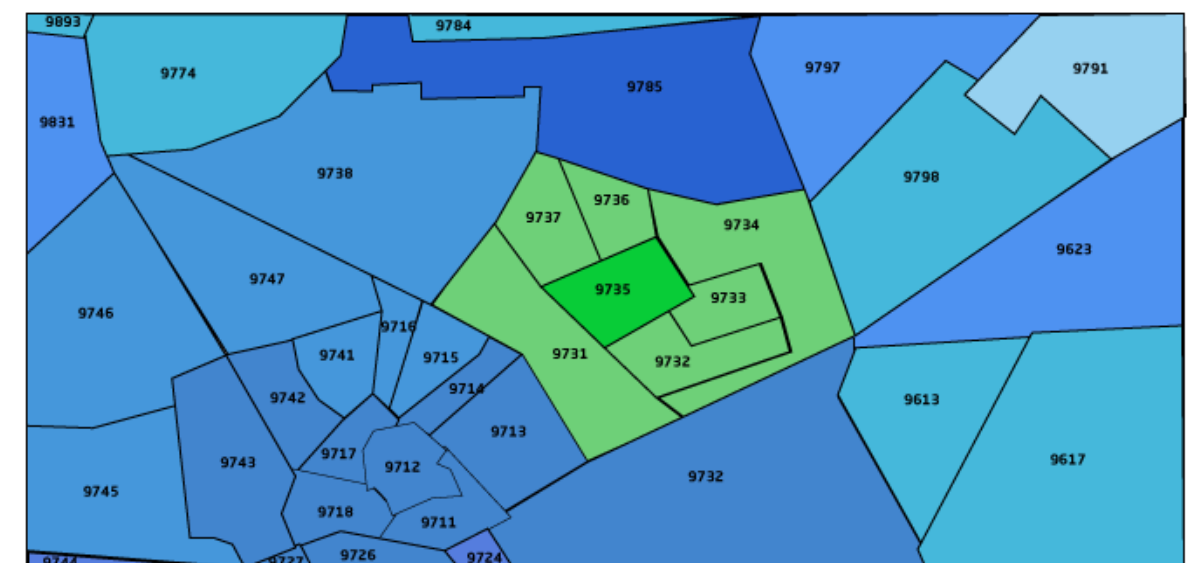
Coöperatieleden kunnen dus huishoudens zijn, maar ook ondernemers of andere organisaties/instellingen, waaronder ook overheden, met een kleinverbruikersaansluiting. Voor niet-particulieren geldt dat zij een aandeel van maximaal 20% van het vermogen van de productie-installatie in de coöperatie mogen hebben. In theorie kunnen vijf ondernemers dus een postcode-4-gebied geheel tot stand brengen. Het is één coöperatielid ook toegestaan met meerdere (kleinverbruikers) aansluitingen te participeren, mits deze allemaal in de postcode-4-gebied gesitueerd zijn; denk bijvoorbeeld aan een gemeente. Het maximale aandeel van 20% geldt wel op het niveau van het coöperatielid, en niet op het niveau van de aansluiting. Oftewel, alle deelnemende aansluitingen van één coöperatielid samen, mogen niet meer dan 20% van het vermogen van de productie-installatie beslaan.

Wie kunnen hiervan gebruikmaken?

De regeling is primair bedoeld voor mensen zonder (eigen) geschikt dak, die toch in duurzame energie willen investeren. Dit kan bijvoorbeeld uitkomst bieden voor mensen die in een appartement of monumentaal pand wonen, weinig zoninstraling op het dak hebben, zonnepanelen niet mooi vinden of binnen enkele jaren verwachten te verhuizen.

Figuur 1: De vrijstelling is alleen van toepassing op de "eerste staffel" van 0 - 10.000 kWh van de energiebelasting.

Figuur 2: Een voorbeeld van een postcode-4-gebied in Groningen (postcode-4-gebied 9735 en aangrenzende postcode-4-gebieden).

Waar mogen coöperatieleden vandaan komen?

Hiervoor is het concept van de postcoderoos leidend. Dit gaat primair om: een postcode-4-gebied (bijvoorbeeld: 9735, ongeacht de letters die hierachter volgen) met alle direct hieraan grenzende postcode-4-gebieden, waarbij in één van deze gebieden een productie-installatie staat; zie Figuur 2.

Er kan dus sprake zijn van "gunstige" postcoderozen, waarin veel kleinverbruikers te vinden zijn, of van "ongunstige" rozen, waarin zich minder potentiële participanten bevinden. Dit bepaalt hoofdzakelijk de moeilijkheidsgraad van de wervingsopgave voor een coöperatie die een project wil realiseren. In een gemiddelde postcoderoos in Nederland bevinden zich ruim 13.500 particuliere kleinverbruikers. In Groningen ligt het gemiddelde lager, op circa 8.200 huishoudens.

Aangezien het voor de regeling niet uitmaakt in welk postcode-4-gebied van de postcoderoos de productieinstallatie ligt, is er doorgaans enige vrijheid om de roos te kiezen op basis van de ligging van de installatie. Het is dan uiteraard verstandig te kiezen voor het postcode-4-gebied met daarin de meeste kleinverbruikers (zie bijlage 1).

De Postcoderoos Viewer biedt lokale energie-initiatieven een handig hulpmiddel bij het vinden van de meest geschikte opweklocaties in de omgeving en het kiezen van de meest gunstige postcoderoos. Via de interactieve kaart kan een initiatief snel inzicht krijgen in de ligging van de postcoderozen en de aanwezigheid van panden waarvan de daken geschikt zijn voor zonnepanelen. De Postcoderoos Viewer is beschikbaar voor de gehele provincie Groningen via <https://postcoderoos.geoapps.nl/groningen>.

Postcoderoos of SDE+?

Voor een project geldt dat een beschikking voor de Regeling Verlaagd Tarief niet kan worden verkregen wanneer al gebruik wordt gemaakt van andere nationale financiële tegemoetkomingen met betrekking tot duurzame opwek. Hierbij kan worden gedacht aan de SDE+-regeling en fiscale faciliteiten zoals de EIA (energie-investeringsaftrek).

Aanmerkelijk belang

Wanneer een particuliere deelnemer een belang van meer dan 5% in een coöperatie heeft, dan zijn de voordelen belastingplichtig volgens box 2, op basis van de regelgeving omtrent het "aanmerkelijk belang".

Dorpsbelangen Stedum Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie dakgebonden zon-PV-systeem net buiten de kern van Stedum

Aantal panelen

Circa 200

Huidige fase

Vorbereidingsfase

Omschrijving

Op een boerendak in het buitengebied van Stedum willen omwonenden gezamenlijk een paar honderd zonnepanelen leggen. Een coöperatie is in oprichting en momenteel worden afspraken gemaakt met de eigenaar van de locatie over het gebruik van het dak.

Praktijkbevindingen

- Noordelijk Lokaal Duurzaam zal de zonnestroom inkopen en de coöperatie per lid de wederverkopersvergoeding van € 75,- per jaar bieden bij afname van stroom en gas.
- Coöperatieleden hoeven niet verplicht over te stappen, maar dit wordt wel aangemoedigd.
- Met de daadwerkelijke werving wordt pas aangevangen als de plannen geheel uitgekristalliseerd zijn. Een enquête heeft de lokale animo voor participatie al wel aangetoond.
- Het initiatief was eerst voornemens een veldopstelling met zonnepanelen te realiseren. Later is besloten toch voor een daksysteem te kiezen omdat dit minder complex is. Zo is er geen

vergunning nodig en is het beheer en onderhoud makkelijker.

- De verleende postcoderoospremie (extra financiële stimulans die de provincie eind 2015 aan zes initiatieven heeft verstrekt) wordt gedeeltelijk gebruikt om aanloopkosten te dekken en zal deels worden benut voor een lening aan de coöperatieleden.
- Dit maakt het mogelijk een tweede project onder nagenoeg dezelfde voorwaarden te realiseren.

Belangrijke tip(s)

- Zoek de samenwerking op met andere initiatieven voor het uitwisselen van kennis en ervaring en voor de schaalvoordelen in de inkoopfase.
- Een dakgebonden project is eenvoudiger te organiseren dan een veldopstelling van zonnepanelen.
- Nieuwe initiatieven hebben de mogelijkheid opstartkosten te laten subsidiëren door het Servicepunt Lokale Energie Voorwaarts.

Vervolg

- Na het maken van afspraken met de dakeigenaar en het oprichten van de coöperatie, kan de realisatiefase aanvangen en parallel daaraan de (zeer behapbare) werving van de deelnemers.

Betrokken partijen

In dit hoofdstuk staat de rolverdeling tussen de verschillende stakeholders centraal. Dit zijn naast de deelnemende coöperatie(leden), de regionale netbeheerder, een energieleverancier, een projectontwikkelaar, partijen die locaties beschikbaar stellen, de Belastingdienst en installateurs die de realisatie en het beheer en onderhoud van de zon-PV-systemen kunnen verzorgen. In Figuur 3 zie je in een handig overzicht de relaties tussen alle betrokken partijen binnen een postcoderoosproject.

Een coöperatie kan haar deelnemende leden volledig ontzorgen. Dat wil zeggen dat geïnteresseerden alleen het aantal panelen hoeven te kiezen op basis van het eigen stroomverbruik en de gewenste investering en dat de coöperatie de rest voor hen regelt.

Coöperatie

De (opwek)coöperatie schaft de zonnepanelen aan, gaat overeenkomsten aan en exploiteert als eigenaar de installatie. De coöperatie verzorgt de administratie van het project, de productie en de

verdeling van de productie over de deelnemende leden. De coöperatie verkoopt de geproduceerde elektriciteit aan een energieleverancier naar keuze.

De coöperatie is een bij notariële akte als coöperatie opgerichte vereniging. Elke coöperatie legt in haar statuten vast hoe de aansprakelijkheid verdeeld is tijdens het bestaan en bij ontbinding. Bij “uitgesloten aansprakelijkheid” (UA) zijn de leden niet aansprakelijk voor een eventueel financieel tekort. Dit geldt voor 99% van de coöperaties die in Nederland worden opgericht.

Coöperatieleden

Alle deelnemers worden lid van de (opwek) coöperatie. De coöperatieleden brengen de investering voor de panelen bij elkaar (eventueel in combinatie met externe financiering). Wanneer het systeem draait en een aanwijzing van de Belastingdienst is verkregen, ontvangen zij de vrijstelling van energiebelasting op de energierekening van hun energieleverancier.

Energieleverancier(s) van de deelnemende leden

Het is aan de energieleverancier om de vrijstelling van de energiebelasting op de energiefactuur van de deelnemende leden van de coöperatie te verrekenen. Deelnemers uit de coöperatie zijn vrij in het kiezen van een energieleverancier. Hoewel leveranciers niet verplicht zijn mee te werken aan de verrekening van de vrijstelling van energiebelasting, doen de meeste leveranciers dit kosteloos. Voor de energieleveranciersrol kan gedacht worden aan partijen als Noordelijk Lokaal Duurzaam, Greenchoice, Qurrent en Vandebron.

Energieleverancier van de coöperatie

De coöperatie verkoopt de geproduceerde zonnestroom aan een energieleverancier naar keuze. Zij kan kiezen voor de energieleverancier die het beste tarief biedt. Dit hoeft niet dezelfde leverancier te zijn als de energieleverancier(s) waarvan de leden van de coöperatie klant zijn. In de praktijk is dat voor de deelnemers en/of de coöperatie wel handig omdat dit het eenvoudig maakt om als deelnemer de korting toegekend te krijgen.

Projectontwikkelaar

Voor grotere projecten (denk hierbij aan een zonneweide) kan het verstandig zijn om als coöperatie een projectontwikkelaar in de arm te nemen. Een projectontwikkelaar kan in opdracht van de coöperatie de zon-PV-projecten ontwikkelen.

Werkzaamheden die door de projectontwikkelaar worden uitgevoerd bestaan uit het maken van het technisch ontwerp van het systeem, het opstellen van de businesscase voor (de deelnemende leden van) de coöperatie, het organiseren van het inkooptraject voor de zonnepanelen en het begeleiden van de bouwfase tot en met de oplevering van het systeem. Voor kleinere projecten (200 panelen op een boerendak) kan dit vaak door de coöperatie zelf worden gedaan, eventueel met professionele ondersteuning door GrEK, NMG of GP.

Dak- of grondeigenaar

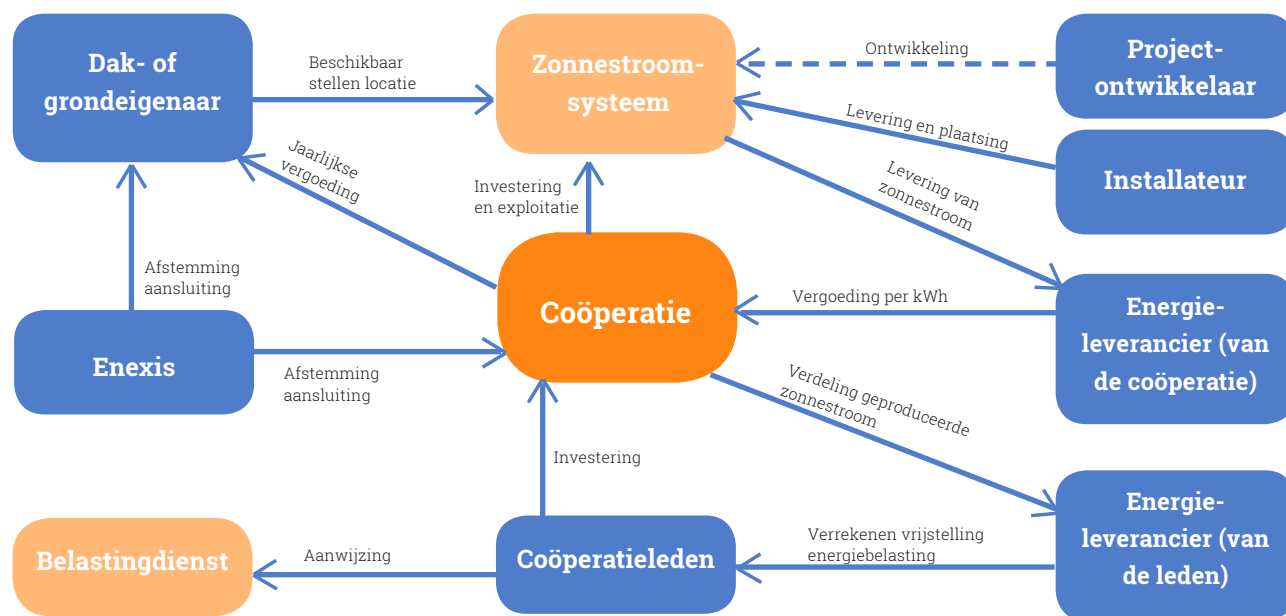
Postcoderoosprojecten worden doorgaans gerealiseerd op daken of gronden van derden. Dit kunnen bijvoorbeeld daken van agrariërs, bedrijven of maatschappelijke instellingen zijn. Afhankelijk van de businesscase van het project en de wensen van de dak- of grondeigenaar kan de coöperatie een vergoeding betalen voor het gebruik van het dak of de grond. Deze vergoeding is meestal beperkt; later in dit handboek rekenen we met € 1 per paneel per jaar als vergoeding voor de dakeigenaar. Vaak vestigt de coöperatie ook een recht van opstal op het systeem. Het doel hiervan is het veilig stellen van het eigendom van de panelen, ook bij verkoop of faillissement van de dak- of grondeigenaar.

Belastingdienst

De coöperatie vraagt nadat de zonnepanelen zijn geplaatst een aanwijzing bij de Belastingdienst voor de vrijstelling van energiebelasting aan. De coöperatie vult hiervoor een formulier in dat op de website van de Belastingdienst te vinden is (zie bijlage pagina 42 voor een link naar het formulier). Voor elk project dient een aparte aanvraag gedaan te worden, tenzij binnen één viercijferige postcode meerdere installaties tegelijk worden gerealiseerd. In dat geval is één aanvraag voldoende. De Belastingdienst controleert vervolgens of de coöperatie aan alle voorwaarden voldoet. Is dat het geval, dan krijgt de coöperatie binnen acht weken nadat de aanvraag is gedaan de aanwijzing.

Installateurs

De coöperatie koopt de zonnepanelen in bij een installateur. De installateur plaatst de zonnepanelen en kan desgewenst ook de verantwoordelijkheid dragen voor het onderhoud en de nazorg van de panelen. Een coöperatie kan zich bij de keuze van een installateur laten leiden door zowel prijs als kwaliteit (denk aan garanties). De coöperatie kan desgewenst ook kijken naar lokale ondernemers, om te zorgen voor regionale werkgelegenheid.

Figuur 3: Overzicht van alle stakeholders en hun onderlinge relaties.

Energiecoöperatie Zonnedorpen Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie zon-PV-systeem in veldopstelling in 't Zandt

Aantal panelen

1.120

Huidige fase

Vorbereidingsfase

Omschrijving project

Zonnepark 't Zandt is een coöperatief initiatief met als doel ruim duizend panelen in veldopstelling te realiseren op een agrarisch perceel aan de zuidzijde van de dorpskern 't Zandt. Als de animo minder groot blijkt, dan zal het park iets kleiner uitgevoerd worden en uit 560 zonnepanelen bestaan. Het streven is het project volledig (extern) voor te financieren, om de drempel voor mensen met een kleine portemonnee zo laag mogelijk te houden. Noordelijk Lokaal Duurzaam is de betrokken energieleverancier die de stroom uit het park zal inkopen.

Praktijkbevindingen

- De procedure voor de benodigde vergunning verloopt stroef. Zo loopt de procedure langer dan verwacht, omdat een aantal documenten ontbrak bij de aanvraag van de vergunning.
- Dankzij de postcoderoospremie (extra financiële stimulans die de provincie eind 2015 aan zes initiatieven heeft verstrekt) konden aanloopkosten gefinancierd worden, onder meer met betrekking tot de benodigde vergunningsaanvraag.

- Overstappen naar een andere energieleverancier wordt niet als drempel beschouwd. Bestuursleden zijn beschikbaar om mensen hierover te informeren en eventueel hierbij te helpen.
- De 50 aspirant-leden zijn vrijwel allemaal huishoudens, een aantal uitzonderingen daargelaten.
- Belangrijkste redenen voor interesse in deelname zijn: de financiële prikkels, de wens om van het gas af te gaan en het lokaal houden van geldstromen.

Belangrijkste tip(s)

- Gewoon beginnen en niet schrikken van procedurele hobbels op de weg, maar gewoon doorgaan.
- Ga in een vroeg stadium om tafel met de gemeente om van a tot z door te nemen hoe de vergunningsprocedure eruit ziet.
- Een vooroverleg met de Belastingdienst heeft onzekerheden over de benodigde aanwijzing voor de regeling Verlaagd Tarief weggenomen.

Vervolg

- Voor de bouwvak van 2017 hoopt het initiatief de vergunning te hebben. Na de bouwvak kan dan de realisatiefase aanvangen.

Stappenplan

Om een zonne-energieproject via de Regeling Verlaagd Tarief te exploiteren, kunnen initiatiefnemers op hoofdlijnen de volgende stappen doorlopen. Na iedere stap kan een besluit worden genomen over het vervolg (Go/No-go). Voor verdere uitleg over en ondersteuning bij de beschreven stappen, kunnen Groningse initiatieven zich wenden tot de Groninger Energie Koepel (in de provincie) of Grunneger Power (Groningen-stad en Haren).

1. Initiatieffase

Een succesvol project begint met het opzetten van een stabiele basis. Onmisbaar daarvoor zijn een heldere projectdoelstelling, een inventarisatie van potentiële locaties, een globale analyse van de financiële haalbaarheid en het inventariseren van (lokaal) draagvlak.

- Een goede start is het bundelen van krachten via een werkgroep, bestaande uit een aantal gelijkgestemden. Het helpt als de leden van de werkgroep het eens zijn over de projectdoelstellingen, maar een diversiteit aan kennis en kunde kunnen inbrengen (technisch, financieel, organisatorisch et cetera). Ook een diversiteit aan netwerk en sociale contacten kan behulpzaam zijn.
- Naast het formuleren van een heldere projectdoelstelling, is het belangrijk om een plan van aanpak met een uiteenzetting van de planning (korte en lange termijn) op te

stellen. In deze fase komen ook oriëntaties aan bod wat betreft beoogde opweklocaties, risico's en de lokale animo voor deelname aan het project.

Om initiatieven te ondersteunen in deze opstartfase, kan een Gronings initiatief een startsubsidie aanvragen bij het Servicepunt Lokale Energie Voorwaarts (zie: <http://www.lokaleenergievoorwaarts.nl/financiering/subsidie/>).

2. Uitwerkingsfase

Wanneer de basis gelegd is en de mogelijkheden positief worden ingeschat, is het zaak de projectlocatie vast te leggen, een businesscase op te stellen en een coöperatie op te richten, die nodig is om gebruik te kunnen maken van de Regeling Verlaagd Tarief. Het gaat in deze fase om het hard maken van de aannames uit de eerste fase.

- Ten behoeve van de businesscase kunnen alvast indicatieve prijsopgaves worden opgevraagd bij leveranciers van zon-PV-systemen en bij de regionale netbeheerder (in Groningen is dat Enexis) voor de aansluiting. Ook een verkenning onder energieleveranciers voor wat betreft de stroominkoop uit het project en de verrekening van de belastingvrijstelling mag daarbij niet ontbreken.
- Met de resultaten hiervan kan een voorlopige

propositie voor de (potentiële) deelnemers aan het project worden opgesteld. Belangrijk is ook de keuze voor het financieringsmodel. Het initiatief kan ervoor kiezen alleen uit te gaan van de inleg van het eigen vermogen van de deelnemers of kan opzoek naar externe financiering bij een bank of fonds.

- In deze fase gaat het ook om het maken van afspraken met de dak- of grondeigenaar. Denk hierbij aan de voorwaarden die horen bij het gebruik van het dak of de grond (duur, eventuele vergoeding et cetera).
- Belangrijke mijlpaal is natuurlijk de formele oprichting van de coöperatie. Hiervoor dienen statuten te worden opgesteld die vervolgens bij een notaris worden gepasseerd. Ook de inschrijving bij de Kamer van Koophandel (dit doet doorgaans de notaris) en het vormen van een bestuur maken deel uit van het formele oprichtingsproces.
- Het is raadzaam de bevindingen uit deze fase op gezette momenten te delen met de doelgroep, bijvoorbeeld via informatieavonden en -folders, waarbij intentieverklaringen kunnen worden gebruikt om het wenselijke commitment te krijgen van geïnteresseerde deelnemers.

Als het project na deze fase nog steeds haalbaar en wenselijk blijkt te zijn, kunnen de voorbereidingen voor de daadwerkelijke realisatie starten. Als alles minder rooskleurig lijkt dan vooraf ingeschat, kan het project uiteraard ook worden opgeschort.

3. Voorbereidingsfase

In aanloop naar de realisatie van het project ligt de focus vervolgens op het selecteren van partijen voor de turn-key-oplevering (incl. verzekering), het indien nodig bijstellen van de businesscase en het afleiden van het definitieve aanbod voor geïnteresseerde deelnemers (de propositie). In deze fase gaat het bovendien om de stap van intentieverklaringen naar de bekrachtigde deelname van huishoudens en eventuele bedrijven en organisaties aan het project.

- Voor de uitvraag richting leveranciers/ installateurs is een bestek nodig. Dit bestaat

uit een omschrijving van alle te leveren producten en/of diensten, zodat offertes goed met elkaar vergeleken kunnen worden. Denk hierbij aan het type/aantal zonnepanelen, minimumeisen qua garanties van panelen, omvormers en de draagconstructie, en aanvullende voorzieningen (zoals eventuele monitoringshardware, overspanningsbeveiliging, antidiefstalmaatregelen, koppeling met bliksemafleiding et cetera).

- Het is verstandig de afweging tussen offertes niet enkel op basis van prijs te maken, maar ook op basis van kwaliteit. Kijk dus ook goed naar de geboden garanties, ervaring van de installateurs, lidmaatschap van een brancheorganisatie en de nazorg die de installateurs beloven.
- Erg belangrijk is ook de formele aanvraag van de aansluiting bij de regionale netbeheerder (in Groningen: Enexis), evenals het sluiten van een overeenkomst met een energieleverancier over de stroomverkoop. Concreet gaat dit om de vergoeding per opgewekte kWh en de dynamiek hierin (vast/variabel), de duur van het contract, ontbindingsclausules en uiteraard de eventuele vergoeding aan de coöperatie voor leden die overstappen voor de levering van stroom en/of gas.
- Het is ook verstandig alvast na te denken over thema's die na de oplevering aan de orde komen. Dit kan gaan om de gewenste verzekering, een opstalrecht en de benodigde aanwijzing van de Belastingdienst (zie ook de realisatiefase).
- Met alle kosten en opbrengsten in beeld is het mogelijk de deelname van coöperatieleden zwart-op-wit vast te leggen via de ledenovereenkomst.

4. Realisatiefase

Nadat alle voorgenoemde voorbereidingen succesvol zijn getroffen, kunnen de zonnepanelen daadwerkelijk op het dak worden geplaatst. Na oplevering van de productie-installatie mag het volgende niet worden vergeten:

- Afsluiten verzekering
- Vestigen opstalrecht (om eigendom systeem te borgen)

- Aanvraag aanwijzing Belastingdienst via formulier en bijlagen
- Aanmelding productie-installatie bij CertiQ (de organisatie die de productie van groene energie als zodanig certificeert).

Hoewel dit de fase is waar het eigenlijk om draait (de daadwerkelijke verduurzaming), zal de doorlooptijd relatief kort zijn. Een installateur kan een project van een paar honderd panelen al binnen enkele dagen opleveren.

In deze fase zal de coöperatie uiteraard ook de afgesproken inleg per paneel innen, zodat de leverancier en Enexis betaald kunnen worden. Let op: de BTW over de inkoop dient wel te worden voorgefinancierd en kan pas later worden teruggevraagd.

5. Nazorgfase

Om 15 jaar gebruik te kunnen maken van de energiebelastingvrijstelling dient de coöperatie de (leden)administratie even lang zorgvuldig bij te houden. De coöperatie is verplicht de juiste informatie op het juiste moment door te geven aan de betrokken energieleverancier(s). Ook dient de coöperatie haar ledensamenstelling voortdurend te toetsen aan de spelregels van de Regeling Verlaagd Tarief (denk aan het maximaal aandeel van ondernemers, leden die vanuit de postcode roos verhuizen et cetera). Wanneer de regels niet worden gevolgd, zal de Belastingdienst de aanwijzing intrekken, waarmee het recht op energiebelastingvrijstelling vervalt. Verder gaat het tijdens de langjarige exploitatie vooral om:

- het beheer en onderhoud van de productie-installatie en de monitoring van de kWh-opbrengst;

- het in goede banen leiden van geldstromen die horen bij andere exploitatielasten (verzekering, kosten voor de aansluiting en meetdiensten, eventueel OZB bij een veldopstelling);
- het zorgvuldig voeren van de overige administratie (denk aan jaarrekening, belastingaangifte, BTW-boekhouding).

In Groningen bestaat de mogelijkheid de nazorgfase in gezamenlijkheid met andere coöperaties vorm te geven binnen de Groninger Energie Koepel.

Als de gegarandeerde looptijd van de Regeling Verlaagd Tarief van (minimaal) 15 jaar voorbij is, dan heeft de coöperatie diverse mogelijkheden. Het systeem kan verwijderd worden, maar dat zou kosten met zich meebrengen, terwijl de panelen volgens de vermogensgarantie nog minimaal 10 jaar meegaan. Het systeem kan door de dakeigenaar worden overgenomen. Dit kan een goede optie zijn, mits daarover afspraken gemaakt kunnen worden met de dakeigenaar. Het is echter ook denkbaar dat de de Regeling Verlaagd Tarief langer dan 15 jaar van toepassing blijft. In dat geval kan de exploitatie gewoon worden voortgezet en is sprake van extra (niet-begrote) inkomsten, mits de dakeigenaar het dak nog steeds beschikbaar wil stellen.

Garnwerd Lokaal Onafhankelijk En Duurzaam (GLOED)

Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie dakgebonden zon-PV-systeem net buiten de kern van Garnwerd

Aantal panelen

240

Huidige fase

Nazorgfase

Omschrijving

Op het dak van een agrariër zijn 240 panelen geplaatst. Het postcoderoosproject is met dertig participanten volgeschreven, terwijl er animo was voor wel 300 panelen. De zonnestroom uit het project wordt geleverd aan Noordelijk Lokaal Duurzaam voor de marktprijs, waarbij de leden de vrijstelling van de energiebelasting verrekend krijgen op hun energierekening. Omdat dit project "overtekend" is, wil de coöperatie na oplevering een tweede project ontwikkelen.

Praktijkbevindingen

- Een uitgebreid informatiememorandum heeft veel geïnteresseerden het vertrouwen gegeven om daadwerkelijk te participeren.
- De initiatiefnemers hebben een spanning ervaren tussen het vroegtijdig betrekken en zorgvuldig informeren enerzijds en snelheid anderzijds. Het initiatief heeft aanvankelijk interesse gepeild middels een enquête, vervolgens is een intentieverklaring ondertekend en ten slotte de ledenovereenkomst, waarbij deelname definitief werd door het betreffende bedrag te storten.
- Sommige deelnemers vroegen zich hierdoor wel af waarom ze zo vaak 'ja' moesten zeggen.
- De geselecteerde installateur biedt een kWh-

opbrengstgarantie en keert een vergoeding uit wanneer het zon-PV-systeem minder stroom oplevert dan is beloofd.

- De kosten voor de aansluiting zijn hoger uitgevallen dan begroot, doordat de netbeheerder Enexis geen rekening had gehouden met benodigde boringen onder betonplaten. De offerte was duidelijk van "achter het bureau" gemaakt en voorzag niet in maatwerk.
- Dankzij de postcoderoospremie (extra financiële stimulans die de provincie eind 2015 aan zes initiatieven heeft verstrekt) heeft de coöperatie dergelijke tegenvallers kunnen opvangen.
- In het hele traject is de betrokkenheid van mensen uit het dorp voortdurend aangewakkerd. Dit is bijvoorbeeld gebeurd via de ALV van de dorpsvereniging, nieuwsbrieven en het organiseren van specifieke bijeenkomsten over het project.

Belangrijke tip(s)

- Vind een kartrekker die zich echt kan en wil verdiepen in de inhoud en het proces dat bij een dergelijk project komt kijken. Iemand die kritisch kan kijken naar aanbiedingen van uitvoerende partijen en suboptimale oplossingen herkent.
- Zorg daarbij voor een werkgroep van betrokkenen aan wie verschillende taken gedelegeerd kunnen worden. Let erop dat de onderlinge taakverdeling helder is.
- Gezamenlijk inkopen van zon-PV-systemen (bijvoorbeeld met andere coöperaties) kan een behoorlijk inkoopvoordeel opleveren.

Vervolg

- Project is gerealiseerd in maart 2017. Sindsdien is het in exploitatie voor (ten minste) 15 jaar.

Zonnepanelen in veldopstelling

Het vijfstappenplan biedt lokale initiatieven houvast voor, tijdens en na de totstandkoming van postcoderoosprojecten. Meestal gaat het bij dit soort projecten om de plaatsing van zonnepanelen op de daken van bestaand vastgoed. Het is evenwel ook mogelijk zonnepanelen op een stuk grond te realiseren. Dan is sprake van een "zonnepark" of "veldopstelling". Dankzij de Regeling Verlaagd Tarief zijn ook dergelijke projecten rendabel te exploiteren. Wie plannen heeft voor de ontwikkeling van een zonnepark, doet er evenwel verstandig aan rekening te houden met:

1. Extra ontwikkeltijd en -kosten

Voor een zonnepark is altijd een omgevingsvergunning nodig en niet zelden ook een ontheffing of wijziging van het vigerende bestemmingsplan. De procedurele doorlooptijd hiervan neemt al snel enkele maanden in beslag, gezien de onderzoeken die gedaan moeten worden en de formele inspraakmogelijkheden. Voor het verkrijgen van de vergunning dienen ook de nodige stukken te worden aangeleverd, zoals professionele ontwerptekeningen en een ruimtelijk inpassingsplan. Daarnaast kunnen studies op het gebied van onder meer de bodemgesteldheid, flora en fauna, archeologie aan de orde zijn, met alle kosten van dien.

Afhankelijk van de omvang en locatie zijn de gemeente en/of de provincie betrokken bij de ruimtelijke procedure. Voor het beleid van de provincie Groningen geldt dat gemeenten gaan over de inpassing van zonneparken in het stedelijk gebied en tot 1 hectare in het buitengebied aangrenzend aan stedelijk gebied. Voor zonneparken met een groter ruimtebeslag in het buitengebied begeleidt de provincie de locatiekeuze en de landschappelijke inpassing. De provincie streeft daarbij naar locaties bij bestaand stedelijk gebied en stelt vast of het zonnepark past in de omgeving. Los in het buitengebied kunnen alleen zonneparken worden aangelegd op locaties die Gedeputeerde Staten aanwijzen op basis van een integrale gemeentelijke gebiedsvisie.

Om de omgevingsvergunning te verkrijgen, dient de aanvrager de leges over de bouwsom te voldoen. Dit heeft vaak de nodige impact op de businesscase. Sommige

gemeenten, zoals de Gemeente Groningen, komen aanvragers hierin tegemoet door de leges niet over de totale bouwsom te berekenen, maar alleen over de waarde van de frames waarop de zonnepanelen steunen.

Gelet op de diefstal- en vandalismegevoeligheid van zonneparken stellen verzekeraars eisen aan de beveiliging van een zonnepark. Houd dus rekening met extra kosten voor hekwerk, cameratoezicht en dergelijke.

2. Extra kosten tijdens de exploitatie

De meeste gemeenten belasten een zonnepark jaarlijks als een onroerende zaak conform de geldende OZB-tarieven. Dit gaat ten koste van het financiële rendement van het zonnepark. Ook de instandhouding van de nieuwe, doorgaans grote aansluiting gaat vaak gepaard met de nodige kosten. Denk hierbij aan het vastrecht, de transformatorhuur en meetdiensten.

3. Extra tijd, kosten en moeite voor de ledenwerving

Op een stuk grond kunnen al snel veel panelen geplaatst worden. Per hectare kan 0,6 tot 1,2 MW (megawatt) aan paneelvermogen worden geplaatst (tussen de 2.200 en 4.400 zonnepanelen). Gemiddeld wordt gerekend met 0,8 MW per hectare (circa 3.000 panelen). Bij een exploitatie via de Regeling Verlaagd Tarief betekent dit – met een gemiddelde deelname van 6 tot 10 panelen per huishouden – al snel dat een fors aantal deelnemers aan het project moet worden verbonden, terwijl de Groningse postcoderozen niet altijd veel huishoudens herbergen. De nodige lokale initiatieven hebben hun tanden al stukgebeten op de wervingsopgave die hoort bij een middelgroot of groot zonnepark.

Een veelgehoord advies luidt dan ook: leg als lokaal initiatief eerst de focus op een kleinschalig(er) zonnedak in de buurt. Wanneer de animo voor participatie dan groot blijkt, kan de ontwikkeling van een groter daksysteem of zonnepark een mooie vervolgstap zijn. Een zonnepark kan overigens gefaseerd worden opgeleverd bij groeiende interesse. Wel is het zaak vooraf rekening te houden met het "eindplaatje" bij het kiezen en aanvragen van de nieuwe aansluiting op het net en bij het aanvragen van de vergunning!

Zevenster Zonnestroom Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie dakgebonden zon-PV-systeem op een bedrijfspand nabij Zuidhorn

Aantal zonnepanelen

200

Huidige fase

Nazorgfase

Omschrijving

Dit project was het eerste gerealiseerde postcodeoosproject in de provincie Groningen en het resultaat van een ontwikkeltraject van ruim anderhalf jaar. De 200 zonnepanelen zijn gelegd op het dak van de loods van De Zevenster Kuipers VOF in Zuidhorn. Hiervoor is een nieuwe aansluiting van 3*80 Ampère gerealiseerd. De coöperatie telt 16 participerende leden; de dakeigenaar zelf participeert ook. Energieleverancier Qurrent koopt de stroom uit het project in en voorziet de leden van de belastingvrijstelling.

Praktijkbevindingen

- Qurrent is bereid gevonden een 15-jarig inkoopcontract te sluiten, met een "exit-mogelijkheid" voor de coöperatie na 5 jaar. Voor Qurrent was een switch van de deelnemers geen harde voorwaarde, maar voor Zevenster Zonnestroom wel. Qurrent biedt de coöperatie namelijk een vergoeding van € 27,50 per klant per jaar.
- Van de mensen die zich tijdens de eerste informatiebijeenkomst als geïnteresseerde hadden opgegeven, is een deel uiteindelijk afgehaakt.
- Via bijeenkomsten en vooral het huis-aan-huis afgeven van informatiepakketjes heeft de coöperatie uiteindelijk voldoende participanten kunnen werven.
- De uitkomst van de businesscase was meestal niet de

- belangrijkste reden om mee te doen; dat was meer het achterliggende doel van het lokale initiatief.
- Zonder de postcodeoospremie (extra financiële stimulans die de provincie eind 2015 aan zes initiatieven heeft verstrekt) was het project eerder gestopt, omdat de opgave te groot was. De premie is benut om de leden een gunstig voorstel te kunnen doen, wat de werving vereenvoudigde.
- De goede relatie met de dakeigenaar heeft het proces versoepeld. Deze heeft het traject op diverse manieren ondersteund: door het dak gratis ter beschikking te stellen, een renteloze lening te verstrekken en zelf panelen aan te schaffen in het project.

Belangrijkste tip(s)

- Houd een postcodeoosproject klein en compact. Dit zorgt voor een overzichtelijk en behapbaar project.
- Zorg dat er een periode van maximaal twee maanden zit tussen de toezegging van de deelnemers en de installatie van de panelen, anders haken mensen af.
- Zorg voor een persoonlijke benadering bij de werving; algemene informatieflyers werken minder goed.
- Beoordeel locaties ook op basis van de betrokkenheid van de dakeigenaar.
- Houd de kasstromen goed in de gaten, omdat je de BTW pas later terugkrijgt; dit kan drie maanden duren.
- Zorg voor een goede bestuursaansprakelijkheidsverzekering; dat geeft rust voor de bestuursleden (Zevenster heeft dit via Univé geregeld, na een moeizame zoektocht).

Vervolg

- Project is gerealiseerd in mei 2016. Sindsdien is het in exploitatie voor (ten minste) 15 jaar.

Businesscase voorbeeldproject

Figuur 4: De voorziene opstelling van 90 zonnepanelen op het dak van de boerderij in Warffum.

Om de financiële haalbaarheid van de Regeling Verlaagd Tarief aan te tonen, stellen we in dit hoofdstuk als rekenvoorbeeld een (fictieve) businesscase op. We gaan in deze businesscase uit van het dak van een boerderij in Warffum.

Technische mogelijkheden

De boerderij beschikt over een zuidgericht dak met (daardoor) veel zoninstraling. Het dak biedt voldoende ruimte voor de opstelling van 90 zonnepanelen, rekening houdend met o.a. schaduwwerking en de obstakels op het dak. Uitgaande van 275 Wp per zonnepaneel is het totale plaatsbare vermogen 24.750 Wp. Het benodigde draagvermogen van het schuine dak bedraagt ongeveer 12 kg/m², ongeacht het aantal panelen (in het geval van een plat dak: 20 kg/m²).

Om de gelijkstroom uit de zonnepanelen om te zetten in wisselstroom zijn omvormers nodig. Voor dit systeem volstaat één omvormer met

een vermogen van 25 kW (ongeveer gelijk aan het totaal vermogen van de installatie). Vanaf de omvormers dient een kabel naar de hoofdverdeelkast te worden gerealiseerd. De netbeheerder zal vervolgens een nieuwe aansluiting realiseren. Gelet op het aantal zonnepanelen volstaat hier een nieuwe aansluiting van 3x50 Ampère. De 90 panelen produceren jaarlijks 23.636 kWh, zoals Tabel 1 laat zien.

Aantal panelen	90
Paneelvermogen	275 Wp
Totaal vermogen	24.750 Wp
Productieratio	955 kWh/kWp
Productie per paneel per jaar	262,6 kWh
Totaalproductie per jaar	23.636 kWh

Tabel 1: De voorziene opbrengst van een PV-systeem van 90 zonnepanelen.

Uitgangspunten businesscase

Tabel 2 geeft alle uitgangspunten van de businesscase weer.

Kenmerken PV-systeem		
Vermogen systeem	24.750	Wp
Energieproductie	23.636	kWh in jaar 1
Vermogensdegradatie panelen	0,5%	per jaar
Exploitatietermijn	15	jaar

Investeringsopgave		
Investering zonnepanelen incl. 15-jarige garantie omvormers	€ 24.750	excl. BTW
Projectontwikkelkosten	€ 1.500	excl. BTW
Nieuwe aansluiting t/m 3*50A	€ 700	excl. BTW
Oprichtingskosten coöperatie en ledenwerving	€ 2.500	excl. BTW
Totale investering	€ 29.450	excl. BTW
Jaarlijkse kosten		
Beheer en onderhoud systeem	0,75%	Van de investering per jaar excl. BTW
Verzekering	0,225%	Van de investering per jaar excl. BTW
Vastrecht aansluiting	€ 87	per jaar excl. BTW
Dakhuur (€ 1 per paneel)	€ 90	per jaar excl. BTW
Administratiekosten coöperatie	€ 500	per jaar excl. BTW
Totale jaarlijkse kosten	€ 843	per jaar excl. BTW
Inflatie op kosten	2%	per jaar
Opbrengsten		
Verkoop zonnestroom aan energieleverancier	€ 0,0350	per kWh (excl. BTW)
Indexatie verkoopprijs elektriciteit tot 2021	Volgens APX ENDEX (BASELOAD)	
Indexatie verkoopprijs elektriciteit na 2021	1%	per jaar
Korting energiebelasting	€ 0,1226	per kWh (incl. BTW)
Indexatie energiebelasting (eerste schijf)	2%	per jaar
Gemiddelde bijdrage/contributie deelnemers	€ 1,86	per paneel per jaar
Overige aannames		
Duur Regeling Verlaagd Tarief	15	jaar
Gemiddelde participatie qua aantal panelen	6	per deelnemer
Aantal deelnemers	15	uit de postcoderoos
Investering per panel excl. BTW	€ 327,22	eenmalig

Tabel 2: Uitgangspunten van de businesscase op basis van de Regeling Verlaagd Tarief, betreffende het dak van de boerderij in Warffum

We lichten enkele variabelen uit Tabel 2 nog even nader toe:

- De levensduur van zonnepanelen is ten minste 25 jaar. Fabrikanten garanderen dat zonnepanelen na 25 jaar nog een bepaald

percentage van het originele nominale vermogen leveren. Meestal is dit 80% na 25 jaar (en 90% na 10 of 12 jaar). Omdat de Regeling Verlaagd Tarief een looptijd van 15 jaar heeft, wordt het rendement voor de deelnemers berekend over 15 jaar. Na

- afloop van deze periode kan de coöperatie ervoor kiezen de exploitatie voort te zetten, de zonnepanelen te verwijderen of de zonnepanelen te verkopen aan de dakeigenaar. Zonnepanelen “degraderen” in de loop der tijd enigszins, waardoor de opbrengst per zonnepaneel afneemt gedurende de exploitatie. De ervaring leert dat een vermogensdegradatie van 0,5% per jaar een realistische aanname is.
- Voor beheer, onderhoud, monitoring en verzekering van het zonne-energiesysteem houden we 0,75% van de investering per jaar aan als exploitatielasten.
 - We houden rekening met de jaarlijkse kosten van Enexis (€ 5,65 per maand) voor de instandhouding van de aansluiting.
 - Inbegrepen in de investering zijn de kosten voor het uitbreiden van de garantie op de omvormers naar 15 jaar, waardoor gedurende de exploitatieperiode geen reservering voor het vervangen van de omvormers hoeft te worden aangehouden. De exploitatielasten indexeren we in de businesscase op 2% per jaar.
 - Als vergoeding voor de dakeigenaar houden we € 1 per paneel per jaar aan.
 - We gaan uit van een Wp-prijs van de totale installatie van € 1,- per Wp. De prijzen van zonne-energiesystemen zijn afhankelijk van de schaal van het project, het soort dak en de kabellengtes. De prijzen van zonne-energiesystemen zijn de afgelopen jaren sterk gedaald en zullen in de loop der tijd vermoedelijk nog verder afnemen. Verder zijn de prijzen afhankelijk van de wens/noodzaak van aanvullende voorzieningen (eventuele monitoringshardware, garantieuitbreidingen, overspanningsbeveiliging, antidiestalmaatregelen, koppeling met bliksemafleiding et cetera).
 - De prijs van de geproduceerde elektriciteit is gebaseerd op de actuele marktprijs van elektriciteit (begin 2017). De ontwikkeling van de stroomprijs (en dus de waarde van een kWh uit de zonnepanelen) schatten we als volgt in: het tarief beweegt de eerste jaren mee met de dynamiek van de groothandelsprijzen. Deze zijn bekend tot en met 2021. Nadien gaan we uit van een lichte stijging van het tarief (1% indexatie).
 - De coöperatie kan de Garanties van Oorsprong (GvO's) behorende bij de

- geproduceerde elektriciteit verkopen. Gezien de onzekere waarde van de GvO's – zeker over een periode van 15 jaar – is aan de opbrengstzijde van de businesscase vooralsnog geen rekening gehouden met de waarde van GvO's, maar dit kan wel een potentiële “plus” voor de businesscase betekenen.
- Voor het project moet een coöperatie worden opgericht en er moeten leden worden geworven. We gaan ervan uit dat dit € 2.500 kost. Ook in de exploitatie worden kosten gemaakt voor de administratie van de coöperatie; deze zijn begroot op € 500 per jaar.
 - Op basis van ervaringen met andere projecten via de Regeling Verlaagd Tarief is als uitgangspunt aangehouden dat deelnemers met gemiddeld 6 zonnepanelen participeren in een project. Voor een project met 90 zonnepanelen zijn daarom ongeveer 15 deelnemers nodig.
 - Voor dit voorbeeld kunnen, bij een keuze voor 9989 als kerngebied van de coöperatie, kleinverbruikersaansluitingen uit de volgende postcode-4-gebieden participeren: 9954, 9955, 9956, 9959, 9969, 9988, 9989 zelf, 9998 en 9999. In deze postcoderoos zijn 2.585 huishoudens gesitueerd. Daarnaast kunnen bedrijven/organisaties met een KV-aansluiting participeren.
 - Omdat de coöperatie jaarlijks iets meer (exploitatie)kosten heeft dan opbrengsten vanuit de stroomverkoop, wordt van de deelnemers nog een kleine jaarlijkse bijdrage/contributie gevraagd. Deze varieert per jaar, maar is over 15 jaar gemiddeld € 1,86 per paneel. De coöperatie kan er ook voor kiezen deze contributie aan “de voorkant” te innen door de prijs per paneel te verhogen.
- Resultaten businesscase**
- De inkomsten voor de deelnemers bestaat uit de energiebelastingkorting; zie Tabel 3. De opbrengsten lopen door de jaren heen wat terug door de vermogensdegradatie van de panelen.
- Wanneer de deelnemers via de Regeling Verlaagd Tarief investeren in het zonne-energiesysteem zijn dit de verwachte opbrengsten/rendementen:
- Projectrendement: 4,0%
 - Terugverdientijd: 11,0 jaar

Lopster Energie Coöperatie (LOPEC)

Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie dakgebonden zon-PV-systeem net buiten de kern van Loppersum

Aantal panelen

198

Huidige fase

Vorbereidingsfase

Omschrijving

Op het dak van een schuur aan de Wirdumerweg in Loppersum zijn bijna 200 panelen voorzien voor en door omwonenden. Het betreft hier een asbestdak, dat eerst verwijderd moet worden. De extra kosten hiervan worden deels vanuit de businesscase van het project gefinancierd en deels vanuit de landelijke subsidie voor asbestverwijdering. De coöperatie zal de zonnestroom verkopen aan Noordelijk Lokaal Duurzaam.

Praktijkbevindingen

- Er is veel animo voor het project, maar aspirant-leden vinden het spannend om daadwerkelijk een handtekening te zetten.
- Het project is uiteindelijk begin maart 2017 bijna geheel volgetekend.
- De zoektocht naar een (geschikt) dak heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Eerst had LOPEC gemeentelijke daken in het vizier, maar vanwege de versterkingsopgave moeten deze daken eerst allemaal worden geïnspecteerd, wat een tijdrovend traject is. Daarna is het huidige dak aan de

- Wirdumerweg onder de aandacht gekomen.
- In het tijdsbestek tussen de aanvraag en toekenning van de postcoderoospremie (extra financiële stimulans die de provincie eind 2015 aan zes initiatieven heeft verstrekt) is de regeling aanzienlijk verbeterd. Dit is een belangrijke reden voor LOPEC om meerdere postcoderoosprojecten te willen realiseren met één premie.
- LOPEC heeft diverse wervingsmiddelen ingezet. Zo heeft zij huis-aan-huis flyers verspreid, geflyerd op de dorpsmarkt, voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd en regelmatig in de dorpskrant en andere lokale krantjes gepubliceerd. Zodoende is een grote naamsbekendheid opgebouwd.
- Soms schrikt een informatiememorandum met een aantal ingewikkelde juridische en fiscale zaken over het project potentiële deelnemers af.

Belangrijkste tip(s)

- Kijk ook eens naar de mogelijkheid om een postcoderoosproject te realiseren met vreemd vermogen. Dan hoeft je minder inleg van de deelnemers te vragen en dat maakt de drempel om mee te doen veel lager.
- Maak gebruik van de kennis en ervaring die binnen de GrEK en andere initiatieven aanwezig is. Ga niet steeds opnieuw het wiel proberen uit te vinden.

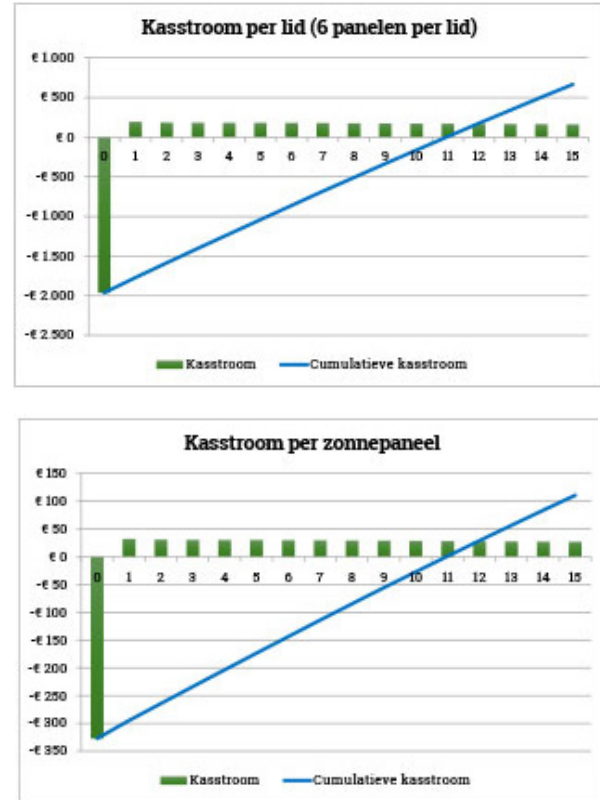
Vervolg

- Realisatie staat gepland in april 2017. Daarna wil LOPEC een tweede project initiëren, waar een deel van de toegekende postcoderoospremie voor wordt gebruikt. LOPEC heeft al een lijstje met mogelijke projectlocaties.

Investering	€ 327,22
Vrijstelling van energiebelasting (jaar 1)	€ 32,19
Vrijstelling van energiebelasting (totaal 15 jaar)	€ 465,96
Gemiddelde jaarlijkse bijdrage/contributie coöperatie	€ 1,86
Cumulatieve kasstroom na 15 jaar	€ 110,79

Tabel 3: De kosten en opbrengsten van het zonne-energiesysteem per paneel.

In Figuur 5 wordt de kasstroomontwikkeling gedurende de exploitatieperiode grafisch weergegeven. Te zien is dat de initiële investering na 11 jaar is terugverdiend, terwijl de exploitatieperiode 15 jaar bedraagt.

Figuur 5: Kasstroomontwikkeling per paneel en per lid met 6 panelen.

Zekerheid van rendement?

De bovengenoemde rendementen zijn gebaseerd op de hiervoor genoemde uitgangspunten.

Met name het energiebelastingtarief bepaalt uiteindelijk de daadwerkelijke financiële opbrengst. De overheid stelt de hoogte hiervan jaarlijks opnieuw vast. In de businesscase wordt gerekend met een jaarlijkse indexatie van 2% op dit tarief (Echter: tussen 2015 en 2016 is het tarief bijvoorbeeld ineens met circa 2 cent per kWh gedaald. Het is niet uitgesloten dat nivellering van de tarieven in de diverse staffels (zie Figuur 1 op pagina 8) de komende jaren doorzet.

Daarnaast kan de jaarlijkse vergoeding die energieleveranciers bieden voor de deelnemers die tijdens de projectexploitatie klant bij hun worden nog een potentiële “plus” voor de businesscase betekenen. Deze vergoedingen variëren per leverancier. Noordelijk Lokaal Duurzaam biedt bijvoorbeeld een vergoeding aan de coöperatie van maximaal € 75 per klant per jaar (bij afname van stroom en gas). Andere leveranciers stellen een bedrag van enkele tientjes per jaar beschikbaar. In de gepresenteerde businesscase is (nog) geen rekening gehouden met deze jaarlijkse vergoeding.

Postcoderoos

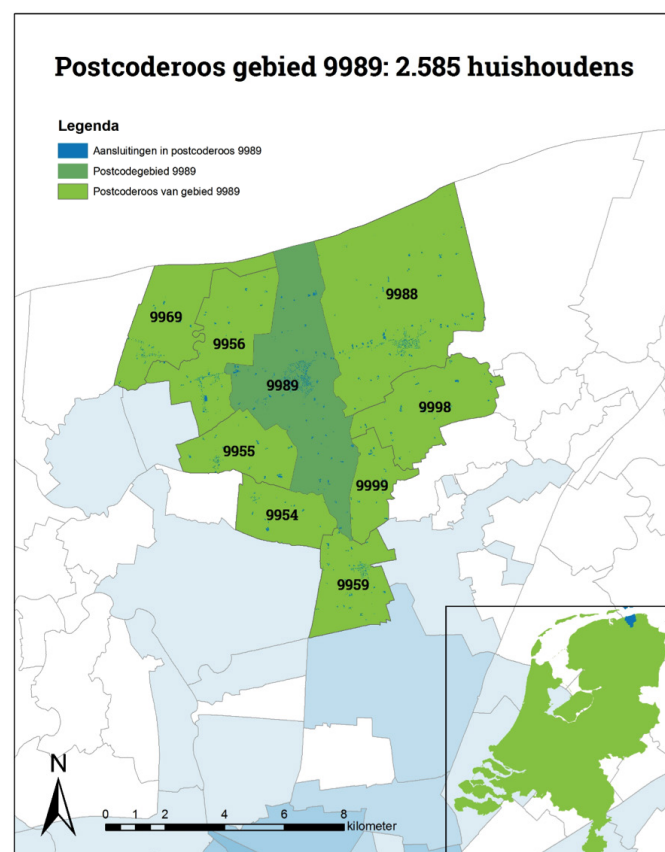
Voor een exploitatie met de Regeling Verlaagd Tarief moeten voldoende deelnemers worden gevonden binnen de gekozen postcoderoos. Op basis van de uitgangspunten (totaal 90 panelen en gemiddeld 6 panelen per lid) zijn er 15 leden nodig. Om de haalbaarheid van de wervingsopgave te toetsen, kan er gekeken worden naar de verhouding tussen het aantal huishoudens in de gekozen postcoderoos en het benodigd aantal deelnemers.

Aantal huishoudens in postcoderoos (van gebied 9989)	2.585
Benodigd aantal deelnemers	15
Aantal deelnemers als percentage van aantal huishoudens postcoderoos	0,58%

Tabel 4: Haalbaarheid van lokale financiering via de postcoderoos.

Wanneer gekozen wordt voor de postcoderoos met als kern postcode-4-gebied 9989 (zie Figuur 6 hiernaast) kunnen 2.585 huishoudens participeren, los van ondernemers en niet-particuliere kleinverbruikers die ook kunnen deelnemen. Zoals in Tabel 4 te zien is, is slechts 0,58% van de huishoudens nodig is om dit voorbeeldproject te realiseren. Het vinden van 15 deelnemers lijkt daarmee een haalbare opgave. De ervaring leert dat wanneer meer dan 1% van alle huishoudens tot deelname moet worden verleid, er sprake is van een behoorlijk uitdagende wervingsopgave.

Een optimalisatiemogelijkheid voor dit voorbeeldproject schuilt in het kiezen van een andere postcoderoos. Wanneer bijvoorbeeld het postcode-4-gebied 9959 als kern wordt gekozen, met 9989 als een van de blaadjes, dan kunnen circa 9.100 huishoudens meedoen. In dat geval hoeft nog maar 0,16% van de doelgroep zich aan het project te verbinden om het in zijn geheel te kunnen realiseren.

Figuur 6: De van toepassing zijnde postcoderoos.

Externe financiering voor postcoderoosprojecten

In het rekenvoorbeeld geldt als uitgangspunt dat de deelnemers de investering voor de aanleg van de installatie (excl. BTW) volledig zelf inleggen. Het gaat dan om een bedrag van € 327,27,- per paneel. Dit bedrag hoeft echter niet per se volledig door de deelnemers in te worden gelegd: de coöperatie kan voor externe financiering ook aankloppen bij een bank, lokaal/regionaal fonds of bij een crowdfundingplatform.

Het voordeel hiervan is tweeledig: allereerst hoeven de deelnemers minder eigen vermogen in te brengen en ten tweede kan de externe financiering ervoor zorgen dat het rendement op het deel dat de leden wel zelf inleggen, zal toenemen (het "hefboomeffect", ook wel bekend als "leverage"). Dit laatste is het geval wanneer het jaarlijkse projectrendement hoger is

dan de jaarlijkse rentelasten die bij de lening horen. De provincie Groningen heeft sinds 2017 een revolverend fonds in het leven geroepen waar ook coöperaties een laagrentende lening kunnen aanvragen. Het College heeft € 8 miljoen beschikbaar gesteld voor energieprojecten.

Vanuit het Programma Lokale Energietransitie (onderdeel van Kansrijk Groningen) wordt nog eens € 2 miljoen aan het fonds toegevoegd specifiek voor lokale energie-initiatieven in het aardbevingsgebied. Dit heeft als doel lokale projecten met een laagrentende lening van maximaal € 50.000 te ondersteunen.

Meer informatie over het fonds en alle voorwaarden is te vinden op de website van het fonds:

<http://revolverendfondsgroningen.nl/>

Grunneger Power Groningse praktijklessen

Doelstelling

Realisatie en exploitatie dakgebonden zon-PV-systeem van in totaal ca. 850 panelen op het Alfa-college aan de Admiraal de Ruysterlaan.

Aantal panelen

350 (fase 1), uit te breiden tot 500 in het voorjaar en 850 in de zomer van 2017.

Huidige fase

Deels nazorg, deels voorbereiding

Omschrijving

Het Alfa-college heeft haar dak gratis ter beschikking gesteld aan Grunneger Power, die daar in de eerste fase 350 panelen heeft gerealiseerd. Noordelijk Lokaal Duurzaam koopt de zonnestroom in en betaalt hiervoor de marktprijs, evenals de jaarlijkse vergoeding van € 75 per klant per jaar. Overstappen naar Grunneger Power wordt aangemoedigd, maar is niet verplicht.

Praktijkbevindingen

- Gezien de grootte van de postcoderoos is de werving nooit een kritisch aspect geweest in het ontwikkeltraject. Daarnaast kent de wijk veel portiekwoningen, dus voor veel mensen geldt dat hun eigen dak niet geschikt is voor zonnepanelen
- Door gebruik te maken van flyers en via diverse bijeenkomsten zijn voldoende participanten gevonden voor de uitvoering van de eerste twee fases. Bewust is gekozen voor bijeenkomsten op verschillende dagen, om te voorkomen dat iemand met interesse herhaaldelijk niet in de gelegenheid is aanwezig te zijn.
- De coöperatie heeft zelf ook 40 panelen aangeschaft voor een laadpaal bij het Centraal Station Groningen.
- Gemiddeld participeren leden voor 7 à 8 panelen per huishouden. Het financiële rendement speelt een rol, maar veel belangrijker is de kans om mee te doen aan

een duurzaam project in de eigen omgeving.

- Het helpt dat Grunneger Power een winkel/kantoor heeft in de binnenstad. Mensen zijn in de buurt en lopen even binnen met hun vragen. Zeker voor oudere mensen is het fijn dat er een plek is waar je terecht kunt met je vragen. Ook laat het zien welke mensen er achter het project zitten: dit geeft het project een gezicht.
- Een ludieke actie kan ook effect sorteren. Op Valentijnsdag heeft de coöperatie op straat "postcoderozen" uitgedeeld; niet alleen met ledenwerving als doel, maar ook om bij te dragen aan de naamsbekendheid

Belangrijkste tip(s)

- Denk niet te groot en kies indien mogelijk voor een gefaseerde aanpak. Daarmee blijft het project behapbaar en dit maakt iedere uitbreiding ook weer eenvoudiger, doordat mensen al iets in de praktijk kunnen zien.
- Haak zoveel mogelijk aan bij bestaande evenementen in de omgeving.
- Zorg dat je regelmatig in de media komt; dat leidt tot naamsbekendheid.
- Organiseer op gezette tijden een inloopsprekkuur.
- Veel mensen die panelen gekocht hebben, waren al lid van Grunneger Power voor deelname aan het project. Een tip is om niet eerst leden te werven en dan een coöperatie op te richten, maar andersom. Zo kun je vast wat inkomsten genereren om wervingsactiviteiten te organiseren en mensen aan je initiatief te verbinden.

Vervolg

- In het voorjaar van 2017 wordt de tweede fase opgeleverd; er worden dan 150 panelen toegevoegd van 15 deelnemers.. Het is de bedoeling om het project in de zomer te voltooien met nog eens 350 panelen.

Windenergie via postcoderoos

De postcoderoosregeling beperkt zich niet, zoals vaak wordt gedacht, alleen tot zon-PV. Er bestaat ook de mogelijkheid een postcoderoosproject te realiseren met (een aantal) kleine windmolens. Met kleine windmolens bedoelen we hier de 'traditionele' windmolens met een horizontale as en een ashoogte van maximaal 15 meter. Groningse producenten hiervan zijn bijvoorbeeld E.A.Z. Wind en Fortis Wind Energy. Wie plannen heeft voor de ontwikkeling van een of meerdere kleine windmolens via de Regeling Verlaagd Tarief, doet er evenwel verstandig aan rekening te houden met:

1. Locatiekeuze

Het belangrijkste aspect van een project met kleine windturbines is een goede, geschikte locatie. De volgende criteria spelen daarbij een rol:

De verwachte windopbrengst

Noord-Groningen kent over het algemeen een gunstig windklimaat (zie windkaart Nederland: <http://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/01/Windkaartvan%20Nederland%20%282014%29.pdf>). Dat betekent echter niet dat elke locatie automatisch geschikt is voor de plaatsing van een of meerdere kleine windmolens. Belangrijk is dat de locatie vrij is van obstakels, zowel 'voor' als 'achter' de molen. In ieder geval moet de zuidwest-richting zoveel mogelijk vrij zijn van obstakels, aangezien dat de meest voorkomende

windrichting in Nederland is.

Netinfrastructuur

Net als bij zon speelt de netinfrastructuur ook bij wind een belangrijke rol. De gekozen locatie mag niet "te ver" van het dichtstbijzijnde aansluitpunt liggen, omdat de meerkosten voor de stroomkabel(s) dan vaak te hoog uitkomen. Het voordeel van wind ten opzichte van zon is dat de piekbelasting van wind lager ligt, waardoor relatief meer vermogen op een kleinverbruikaansluiting aangesloten kan worden.

Grondeigenaar

Net als bij een veldopstelling met zonnepanelen, is een betrokken grondeigenaar onmisbaar. Omdat de marges net als bij zon klein zijn, is er weinig ruimte om de grondeigenaar een pachtvergoeding te betalen. Verschil met een zonnepanelenveld is dat het ruimtelijke beslag van een kleine windmolen een stuk geringer is, waardoor het grootste gedeelte van het land gewoon nog gebruikt kan worden voor andere doeleinden.

Flora en fauna

Het plaatsen van kleine windturbines kan effect hebben op vogels en vleermuizen. Vogels en vleermuizen zijn beschermd via de Flora- en faunawet. Het is belangrijk tijdig in gesprek te gaan met relevante iorganisaties, zoals

gemeente, provincie Groningen en Natuur en Milieufederatie, om te bepalen in hoeverre hiermee rekening gehouden moet worden op de beoogde locatie(s).

Planologische procedure

Voor het plaatsen van een of meerdere kleine windmolens dient een vergunning te worden aangevraagd bij de betreffende gemeente. Het provinciaal beleid staat windturbines met een ashoogte van maximaal 15 meter toe in bestaand stedelijkgebied of binnen agrarische bouwpercelen in het buitengebied. Daarnaast bestaat de mogelijkheid pilotprojecten met kleine windturbines te ontwikkelen. De provincie is dan bereid ontheffing te verlenen als het gaat om:

1. Maximaal drie kleine windmolens binnen een zone van 25 meter rond een agrarisch bouwperceel;
2. Een park- of lijnopstelling ten behoeve van een lokaal initiatief gericht op duurzaamheid en zelfvoorziening.

Randvoorwaarde voor de pilots is wel een zorgvuldige landschappelijke inpassing. De gemeente moet de provincie verzoeken mee te werken aan een pilot. In de praktijk zullen de gemeente en initiatiefnemers op basis van vooroverleg tot een dergelijk verzoek aan de provincie komen.

2. Financiële haalbaarheid

De financiële haalbaarheid is sterk afhankelijk van het type windturbine en de beoogde locatie. De diverse producenten bieden verschillende modellen aan met uiteenlopende energieopbrengsten. Doorslaggevend daarbij is niet het vermogen van de molen, maar de verwachte opbrengst in kWh die evenredig is met het oppervlak van de cirkel die de wieken beschrijven. In tegenstelling tot zonnepanelen is er bij windmolens geen sprake van vermogensdegradatie over de jaren.

De genoemde producenten kunnen een offerte aanbieden die op maat gemaakt is voor coöperaties. Dit betekent onder meer het 'turn key' opleveren van de installatie, het uit handen nemen van het vergunningstraject en de mogelijkheid een 15-jarig onderhoudscontract af te sluiten (voor een meerprijs). Dit geeft dus zekerheid voor de volledige duur van de Regeling Verlaagd Tarief.

Hoewel de investering voor wind vooraf hoger ligt dan voor zon, zijn de jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud lager of zelfs nihil door de onderhoudsvrijgarantie. Ook draait de molen vaker op vol vermogen en levert deze dus meer stroom per kilowatt vermogen. Een molen heeft dan ook slechts een relatief kleine aansluiting nodig. Samengevat kan de benodigde investering per kWh over de looptijd van 15 jaar lager uitvallen dan bij zon.

De ontwikkeling van één kleine windmolen onder één coöperatie resulteert in een hele smalle businesscase wanneer de administratie uitbesteed wordt. Bij twee windmolens is de uitkomst van de businesscase (afhankelijk van het type molen en de locatie) vergelijkbaar met die voor zon. Bij meerdere molens kan het project snel lucratief worden, door afwezigheid van kosten voor beheer en onderhoud.

3. Acceptatie en participatie

Het is belangrijk ervan bewust te zijn dat windmolens gevoelig liggen in de samenleving. Daarbij wordt niet altijd onderscheid gemaakt tussen grote en kleine windturbines. Het is dus belangrijk zorgvuldig te werk te gaan als je aan de slag gaat met de ontwikkeling van een of meerdere kleine windmolens via de Regeling Verlaagd Tarief. De bouw van een windmolen vraagt om goede communicatie met alle omwonenden, niet uitsluitend met de participanten in het project.

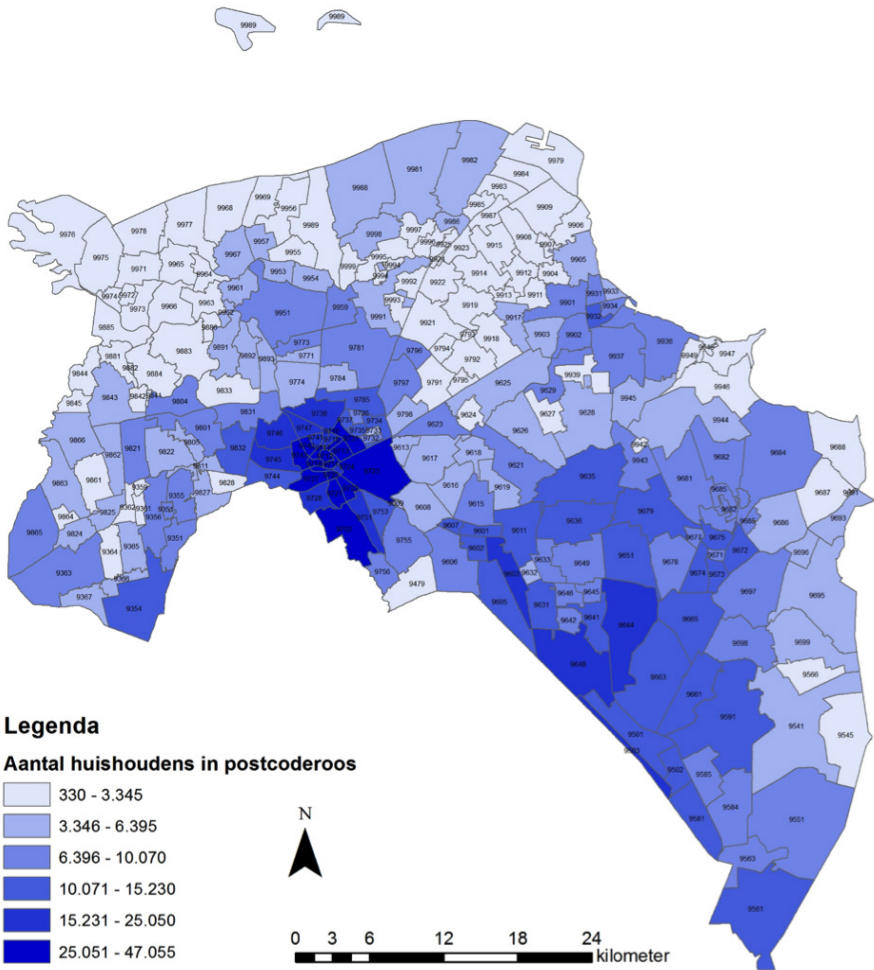
Bijlage 1

Groningse postcoderozen

Het aantal huishoudens per postcoderoos loopt sterk uiteen in de provincie Groningen. De “kleinste” roos herbergt 330 huishoudens, terwijl de meest gunstige roos meer dan 47.000 kleinverbruikaansluitingen omvat. Het gaat hier om CBS-cijfers van 2014, waarbij het aantal potentiële deelnemers in de praktijk nog wat

groter is, aangezien bedrijven en organisaties ook tot de doelgroep behoren, mits zij over een kleinverbruikaansluiting beschikken.

De Postcoderoos Viewer biedt coöperaties aanvullende inzichten gebaseerd op recentere gegevens, zie Bijlage 3.

Postcodegebied	Aantal huishoudens in postcodegebied	Aantal huishoudens in postcoderoos	Gemeentenaam
9351	4.680	8.365	Leek
9354	1.085	11.045	Leek
9355	155	6.910	Leek
9356	1.900	9.425	Leek
9359	10	2.610	Leek
9361	110	2.405	Marum
9362	125	1.580	Marum
9363	2.295	7.585	Marum
9364	290	3.330	Marum
9365	260	3.870	Marum
9366	100	4.740	Marum
9367	710	5.295	Marum
9479	250	2.010	Haren
9501	4.675	15.180	Stadskanaal
9502	2.550	13.665	Stadskanaal
9503	1.830	17.520	Stadskanaal
9541	1.505	5.770	Vlagtwedde
9545	325	2.880	Vlagtwedde
9551	1.050	7.675	Vlagtwedde
9561	3.900	10.525	Vlagtwedde
9563	430	9.255	Vlagtwedde
9566	265	2.225	Bellingwedde
9581	3.340	13.480	Stadskanaal
9584	465	8.060	Stadskanaal
9585	115	7.625	Stadskanaal
9591	1.155	11.545	Stadskanaal
9601	3.640	14.760	Hoogezand-Sappemeer
9602	5.465	11.855	Hoogezand-Sappemeer
9603	1.250	16.640	Hoogezand-Sappemeer
9605	360	10.840	Hoogezand-Sappemeer
9606	685	8.170	Hoogezand-Sappemeer
9607	455	11.215	Hoogezand-Sappemeer
9608	370	6.195	Hoogezand-Sappemeer
9609	10	5.130	Hoogezand-Sappemeer
9611	3.350	12.680	Hoogezand-Sappemeer
9613	75	3.795	Slochteren
9615	600	9.000	Slochteren
9616	170	3.575	Slochteren

9617	1.315	4.385	Slochteren
9618	50	3.490	Slochteren
9619	365	5.355	Slochteren
9621	990	6.785	Slochteren
9623	80	8.420	Slochteren
9624	20	1.325	Slochteren
9625	235	5.750	Slochteren
9626	695	4.460	Slochteren
9627	235	2.405	Slochteren
9628	1.400	4.580	Slochteren
9629	75	6.520	Slochteren
9631	170	11.415	Veendam
9632	30	4.845	Menterwolde
9633	45	8.255	Menterwolde
9635	830	11.225	Menterwolde
9636	1.580	10.885	Menterwolde
9641	2.790	12.370	Veendam
9642	3.425	8.760	Veendam
9644	695	16.385	Veendam
9645	1.945	8.510	Veendam
9646	970	8.030	Veendam
9648	2.375	20.045	Veendam
9649	2.110	8.095	Menterwolde
9651	750	11.610	Menterwolde
9661	530	12.630	Stadskanaal
9663	2.065	13.995	Pekela
9665	3.655	12.960	Pekela
9671	2.325	8.750	Oldambt
9672	225	10.650	Oldambt
9673	1.485	10.320	Oldambt
9674	1.435	13.420	Oldambt
9675	3.280	12.920	Oldambt
9677	640	8.175	Oldambt
9678	600	9.300	Oldambt
9679	2.220	11.005	Oldambt
9681	945	8.100	Oldambt
9682	665	6.755	Oldambt
9684	1.035	7.720	Oldambt
9685	150	7.255	Oldambt
9686	955	4.465	Oldambt

9687	105	3.030	Oldambt
9688	195	2.075	Oldambt
9691	20	1.040	Oldambt
9693	720	3.545	Oldambt
9695	1.470	3.920	Bellingwedde
9696	80	4.420	Bellingwedde
9697	1.195	10.070	Bellingwedde
9698	550	9.045	Bellingwedde
9699	455	5.440	Bellingwedde
9711	7.110	38.280	Groningen
9712	7.110	37.960	Groningen
9713	8.140	32.325	Groningen
9714	4.430	33.120	Groningen
9715	5.820	20.215	Groningen
9716	2.165	17.495	Groningen
9717	4.410	47.055	Groningen
9718	6.760	43.155	Groningen
9721	6.385	29.125	Groningen
9722	4.390	28.395	Groningen
9723	2.325	40.955	Groningen
9724	3.575	25.050	Groningen
9725	4.390	33.115	Groningen
9726	3.260	34.345	Groningen
9727	3.055	40.455	Groningen
9728	5.735	22.705	Groningen
9731	3.210	30.960	Groningen
9732	2.460	8.750	Groningen
9733	1.815	5.540	Groningen
9734	1.175	15.230	Groningen
9735	90	15.040	Groningen
9736	3.160	8.015	Groningen
9737	3.130	10.230	Groningen
9738	180	16.210	Groningen
9741	4.910	16.750	Groningen
9742	5.255	29.720	Groningen
9743	6.195	32.595	Groningen
9744	2.605	10.430	Groningen
9745	1.470	15.660	Groningen
9746	2.180	16.215	Groningen
9747	10	21.845	Groningen

9751	2.630	21.255	Haren
9752	2.540	27.360	Haren
9753	2.160	11.780	Haren
9755	265	6.930	Haren
9756	560	9.265	Haren
9771	485	4.585	Winsum
9773	45	7.685	Winsum
9774	285	6.235	Winsum
9781	3.535	9.595	Bedum
9784	105	4.385	Bedum
9785	460	12.260	Bedum
9791	1.810	3.210	Ten Boer
9792	355	3.335	Ten Boer
9793	55	2.215	Ten Boer
9794	35	2.710	Ten Boer
9795	160	2.560	Ten Boer
9796	80	7.105	Ten Boer
9797	230	7.515	Ten Boer
9798	225	3.520	Ten Boer
9801	2.910	7.135	Zuidhorn
9804	600	6.635	Zuidhorn
9805	155	3.845	Zuidhorn
9811	105	6.395	Leek
9812	20	935	Leek
9821	465	7.455	Grootevast
9822	655	6.210	Grootevast
9824	190	4.490	Marum
9825	70	5.090	Marum
9827	70	5.775	Leek
9828	270	3.225	Leek
9831	950	7.610	Zuidhorn
9832	155	10.645	Zuidhorn
9833	105	3.030	Zuidhorn
9841	10	915	Zuidhorn
9842	200	2.195	Zuidhorn
9843	1.140	6.315	Zuidhorn
9844	100	2.090	Zuidhorn
9845	145	2.330	Zuidhorn
9861	1.440	2.555	Grootevast
9862	250	3.855	Grootevast

9863	430	4.285	Grootevast
9864	275	1.835	Grootevast
9865	940	7.995	Grootevast
9866	365	4.225	Grootevast
9881	140	2.095	Zuidhorn
9882	100	345	Zuidhorn
9883	615	2.145	Zuidhorn
9884	105	1.850	Zuidhorn
9885	80	1.910	Zuidhorn
9886	50	1.225	Zuidhorn
9891	385	4.450	Winsum
9892	140	3.975	Winsum
9893	235	5.355	Winsum
9901	2.040	9.305	Appingedam
9902	2.655	7.865	Appingedam
9903	830	6.080	Appingedam
9904	55	2.910	Delfzijl
9905	460	6.055	Delfzijl
9906	285	1.405	Delfzijl
9907	80	1.545	Delfzijl
9908	145	1.890	Delfzijl
9909	575	1.800	Delfzijl
9911	90	2.600	Loppersum
9912	120	1.025	Loppersum
9913	50	1.845	Loppersum
9914	220	2.115	Loppersum
9915	345	1.025	Loppersum
9917	245	4.865	Loppersum
9918	255	2.265	Loppersum
9919	1.120	2.550	Loppersum
9921	430	3.345	Loppersum
9922	175	2.095	Loppersum
9923	85	995	Loppersum
9924	10	330	Loppersum
9925	5	1.215	Eemsmund
9931	925	10.060	Delfzijl
9932	2.005	11.275	Delfzijl
9933	2.065	6.015	Delfzijl
9934	2.565	8.385	Delfzijl
9936	825	6.655	Delfzijl

9937	260	8.145	Delfzijl
9939	135	1.870	Slochteren
9942	55	895	Oldambt
9943	160	7.080	Oldambt
9944	680	4.760	Oldambt
9945	790	4.610	Delfzijl
9946	430	3.320	Delfzijl
9947	175	750	Delfzijl
9948	145	1.640	Delfzijl
9949	65	2.255	Delfzijl
9951	3.110	9.435	Winsum
9953	815	4.090	Winsum
9954	45	5.380	Winsum
9955	100	2.250	Winsum
9956	235	1.515	Winsum
9957	20	5.100	Winsum
9959	275	9.075	Bedum
9961	90	4.445	De Marne
9962	45	3.810	De Marne
9963	130	1.380	De Marne
9964	375	2.695	De Marne
9965	770	2.590	De Marne
9966	75	2.150	De Marne
9967	695	5.200	De Marne
9968	225	1.605	De Marne
9969	125	2.335	De Marne
9971	625	2.825	De Marne
9972	35	1.325	De Marne
9973	105	2.250	De Marne
9974	560	1.815	De Marne
9975	90	1.445	De Marne
9976	90	970	De Marne
9977	560	3.330	De Marne
9978	80	2.125	De Marne
9979	5	2.305	Eemsmond
9981	2.485	4.845	Eemsmond
9982	1.335	4.520	Eemsmond
9983	495	2.670	Eemsmond
9984	105	2.515	Eemsmond
9985	50	2.035	Eemsmond

9986	45	4.400	Eemsmond
9987	110	1.850	Loppersum
9988	655	4.245	Eemsmond
9989	1.035	2.585	Eemsmond
9991	985	5.825	Loppersum
9992	55	1.660	Loppersum
9993	55	1.470	Loppersum
9994	30	1.315	Loppersum
9995	300	1.715	Eemsmond
9996	30	1.620	Eemsmond
9997	255	3.185	Eemsmond
9998	70	4.845	Eemsmond
9999	45	2.710	Eemsmond

Bijlage 2

Relevante wettelijke bepalingen

De Regeling Verlaagd Tarief ligt verankerd in de Wet belastingen op milieugrondslag (Wbm) en de hieraan gekoppelde uitvoeringsregeling. Hieronder volgt een overzicht van relevante bepalingen.

Voor de toepassing van dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- coöperatie: een coöperatie als bedoeld in artikel 53, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- vereniging van eigenaars: een vereniging van eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;
- productie-installatie: een productie-installatie als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel
- ah, van de Elektriciteitswet 1998, waarvan de aansluiting zich bevindt in een postcodegebied;
- postcodesysteem: het postcodesysteem, bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel j, van de Postwet 2009, dat wordt gebruikt door de verlener van de universele postdienst, bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel g, van de Postwet 2009;
- postcodegebied: een gebied waarbinnen de postcodes in het postcodesysteem beginnen met hetzelfde getal van vier cijfers.

Wet belastingen op milieugrondslag

Artikel 59a

1. Het tarief voor elektriciteit, bedoeld in artikel 59, eerste lid, onderdeel c, wordt voor dat gedeelte van de geleverde hoeveelheid dat niet hoger is dan 10.000 kWh verlaagd tot nihil voor zover de elektriciteit in het kader van een daartoe met een aangewezen coöperatie gesloten overeenkomst wordt geleverd aan een lid van die coöperatie via een aansluiting met een totale maximale doorlaatwaarde van ten hoogste 3x80A.
2. De verlaging, bedoeld in het eerste lid, is slechts van toepassing voor de via de aansluiting geleverde elektriciteit, indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - a. de coöperatie heeft in de voor het lid van de coöperatie geldende verbruiksperiode ten minste eenzelfde hoeveelheid door haar opgewekte elektriciteit toegerekend aan dat lid van de coöperatie als de hoeveelheid in die verbruiksperiode geleverde elektriciteit waarvoor de verlaging wordt toegepast;
 - b. de door de coöperatie opgewekte elektriciteit, bedoeld in onderdeel a, is opgewekt met behulp van een productie-installatie die juridisch en economisch eigendom is van de coöperatie;
 - c. de productie-installatie, bedoeld in onderdeel b, wordt uitsluitend gebruikt voor de opwekking van elektriciteit door middel van hernieuwbare energiebronnen;
 - d. zowel de aansluiting via welke de elektriciteit aan het lid wordt geleverd als

de aansluiting van de productie-installatie, bedoeld in onderdeel b, bevindt zich in een op verzoek van de coöperatie bij de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, vast te stellen postcodegebied; en

- e. noch ter zake van de opwekking van de elektriciteit door de coöperatie, noch ter zake van de daartoe gebruikte productie-installatie, is of wordt van rijkswege een financiële tegemoetkoming of subsidie verstrekt.
3. Bij regeling van Onze Minister worden regels gesteld met betrekking tot de aanwijzing en de wijziging of intrekking van de aanwijzing van een coöperatie als bedoeld in het eerste lid. Coöperaties waarvan een of meer leden ondernemer zijn in de zin van artikel 7 van de Wet op de omzetbelasting 1968, komen niet voor aanwijzing in aanmerking indien een dergelijk lid middellijk of onmiddellijk voor meer dan 20% in de coöperatie deelneemt.
 4. Bij op voordracht van Onze Minister vast te stellen algemene maatregel van bestuur kunnen voorwaarden en beperkingen worden gesteld waaronder de verlaging, bedoeld in het eerste lid, wordt toegepast.
 5. Bij regeling van Onze Minister worden nadere regels gesteld ten behoeve van de uitvoering van dit artikel.

Artikel 59b

Voor de toepassing van het verlaagde tarief, bedoeld in artikel 59a, eerste lid, wordt onder een coöperatie mede verstaan een vereniging van eigenaars, met dien verstande dat in geval van levering van de elektriciteit aan een lid van een vereniging van eigenaars de productie-installatie moet zijn aangebracht op of aan het gebouw met toebehoren of de daarbij behorende grond met toebehoren, ter zake waarvan de vereniging van eigenaars is opgericht.

Artikel 59c

Indien de verlaging van het tarief, bedoeld in artikel 59a, eerste lid, wordt verminderd of komt te vervallen, blijven de artikelen 59a en 59b, zoals deze luiden op de dag voorafgaand aan de dag met ingang waarvan de verlaging van het tarief wordt verminderd of komt te vervallen, gedurende 15 jaren na het tijdstip waarop de coöperatie is aangewezen als bedoeld in artikel

59a, eerste lid, van toepassing ten aanzien van de levering van elektriciteit aan personen ten aanzien van wie op de eerst genoemde dag artikel 59a en, indien het een vereniging van eigenaars betreft, artikel 59b, van toepassing waren.

Uitvoeringsbesluit belastingen op milieugrondslag

Artikel 21b

1. Het verlaagde tarief, bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet, kan alleen worden toegepast bij de vaststelling van de belasting die verschuldigd wordt op het tijdstip van de uitreiking van de eindfactuur over de verbruiksperiode waarin degene die de levering verricht van de coöperatie een opgaaf heeft ontvangen van de hoeveelheid door de coöperatie opgewekte elektriciteit die zij aan het lid van de coöperatie heeft toegerekend. Daarbij wordt de verlaging van het tarief toegepast op de elektriciteit die over de gehele verbruiksperiode is geleverd, voor zover ter zake wordt voldaan aan de bij of krachtens artikel 59a van de wet en, in voorkomend geval, bij artikel 59b van de wet gestelde voorwaarden en beperkingen.
2. De elektriciteit die is opgewekt door een coöperatie met behulp van een productie-installatie als bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdeel b, van de wet, komt slechts in aanmerking voor toerekening als bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdeel a, van de wet, voor zover daarvoor garanties van oorsprong voor duurzame elektriciteit als bedoeld in artikel 1, onderdeel x, van de Elektriciteitswet 1998 zijn verstrekt. Voor de toepassing van de eerste volzin worden slechts de garanties van oorsprong in aanmerking genomen die betrekking hebben op de hoeveelheid elektriciteit die de coöperatie in de productieperiode via de aansluiting heeft geleverd, verminderd met de hoeveelheid elektriciteit die in dezelfde periode via de aansluiting aan de coöperatie is geleverd.
3. Het verlaagde tarief, bedoeld in het eerste lid, wordt slechts toegepast indien de coöperatie aan degene die de levering verricht:
 - een afschrift heeft overgelegd van de beschikking waaruit blijkt dat de coöperatie

op het tijdstip van de levering was aangewezen als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet; en

- een schriftelijke verklaring heeft overgelegd dat wordt voldaan aan de bij of krachtens artikel 59a van de wet en, indien het een vereniging van eigenaars betreft, bij artikel 59b van de wet, aan de coöperatie en de productie-installatie gestelde voorwaarden en beperkingen.

Uitvoeringsregeling belastingen op milieugrondslag

Artikel 19a

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet, geschiedt door de inspecteur op verzoek van de coöperatie. Voor het verzoek wordt gebruik gemaakt van een van rijkswege elektronisch beschikbaar gesteld formulier dat wordt ingediend op de op dat formulier aangegeven wijze. Het verzoek bevat een eenduidige omschrijving van het gewenste postcodegebied, bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdeel d, van de wet.
2. De coöperatie verstrekt de inspecteur desgevraagd de gegevens en inlichtingen die van belang kunnen zijn voor de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid.
3. De aanwijzing vindt plaats met ingang van de dagtekening zoals aangegeven op de beschikking waarbij de coöperatie wordt aangewezen. Op verzoek van de coöperatie kan de inspecteur bepalen dat de aanwijzing plaatsvindt met ingang van een andere datum, doch niet eerder dan 6 maanden voor de dagtekening van de beschikking.
4. De coöperatie komt in aanmerking voor een aanwijzing als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet als zij voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdelen b, c en e, van de wet, dan wel, indien het een vereniging van eigenaars betreft, als zij voldoet aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdelen b, c en e, en artikel 59b van de wet.
5. Wanneer de coöperatie in, aan of op een onroerende zaak van een ander een productie-installatie in eigendom heeft, merkt de inspecteur de aansluiting waarmee die onroerende zaak verbonden is met een net als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel i, van de Elektriciteitswet 1998, op verzoek van de coöperatie voor de toepassing van artikel 59a van de wet, aan als de aansluiting van de productie-installatie, indien
 - a. de aansluiting een totale maximale doorlaatwaarde heeft van meer dan 3x80A;
 - b. de elektriciteit die door de coöperatie via die aansluiting op het net wordt ingevoerd afzonderlijk wordt gemeten; en
 - c. de garanties van oorsprong, bedoeld in artikel 21b, tweede lid, van het besluit, uitsluitend betrekking hebben op de met de productie-installatie opgewekte elektriciteit die via de aansluiting op het net wordt ingevoerd.
6. De inspecteur beslist op het verzoek om aanwijzing bij voor bezwaar vatbare beschikking. Daarbij kan hij nadere voorwaarden aan de aanwijzing verbinden. Met betrekking tot de behandeling van het verzoek is artikel 91, tweede en derde lid, van de wet van overeenkomstige toepassing.
7. Indien de coöperatie, bedoeld in het eerste lid, eigenaar is van meerdere productie-installaties, wordt de coöperatie voor elke productie-installatie afzonderlijk aangewezen. Voor zover de coöperatie eigenaar is van verschillende productie-installaties met behulp waarmee met dezelfde hernieuwbare energiebron elektriciteit wordt opgewekt en waarvan de aansluitingen zich in hetzelfde postcodegebied bevinden, worden zij voor de toepassing van de eerste volzin als één productie-installatie aangemerkt. De inspecteur kan evenwel afwijken van de tweede volzin, indien dit wenselijk is voor een juiste toepassing van artikel 59a van de wet.
8. De inspecteur vermeldt in de beschikking:
 - a. de naam, het adres en de vestigingsplaats van de coöperatie, het nummer waaronder zij bij de Belastingdienst is geregistreerd en het nummer waaronder zij is opgenomen in het handelsregister, bedoeld in artikel 2 van de Handelsregisterwet 2007;
 - b. het adres en de EAN-code van de productie-installatie of -installaties waarop de aanwijzing van de coöperatie betrekking

- heeft;
 - c. de hernieuwbare energiebron waarmee met behulp van deze productie-installatie of -installaties elektriciteit wordt opgewekt;
 - d. het postcodegebied waarop de aanwijzing betrekking heeft.
9. De inspecteur kan de aanwijzing wijzigen of intrekken:
 - a. op verzoek van de coöperatie;
 - b. als de coöperatie niet meer voldoet aan de voorwaarden voor aanwijzing;
 - c. als de coöperatie de bij of krachtens de wet, het besluit of dit hoofdstuk op haar rustende verplichtingen niet nakomt.

De wijziging of intrekking van de aanwijzing geschiedt bij voor bezwaar vatbare beschikking. De inspecteur bepaalt in de beschikking het tijdstip waarop de wijziging of intrekking van de aanwijzing in werking treedt.

Artikel 19b

1. De coöperatie die is aangewezen als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet, verstrekt een afschrift van de desbetreffende beschikking van de inspecteur aan ieder met wie zij een overeenkomst sluit als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet.
2. Indien een aangewezen coöperatie als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet niet of niet langer voldoet aan de voorwaarden voor aanwijzing, doet zij daarvan onverwijld schriftelijk mededeling aan de inspecteur en aan ieder met wie zij een overeenkomst heeft als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet.
3. In geval van intrekking van de aanwijzing door de inspecteur als bedoeld in artikel 19a, negende lid, doet de coöperatie daarvan onverwijld schriftelijk mededeling aan ieder aan wie zij ingevolge het eerste lid een afschrift van de beschikking inhoudende de aanwijzing heeft verstrekt. Daarbij verstrekt zij een afschrift van de beschikking waarmee de aanwijzing door de inspecteur wordt ingetrokken.
4. De coöperatie die is aangewezen als bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet, richt haar administratie zodanig in, dat daarin op overzichtelijke wijze alle gegevens zijn

opgenomen die voor de verlaging, bedoeld in artikel 59a, eerste lid van de wet, van belang kunnen zijn.

5. De coöperatie rekent de elektriciteit, bedoeld in artikel 59a van de wet, die zij in een door haar vast te stellen periode van twaalf kalendermaanden heeft opgewekt, na afloop van die periode met inachtneming van artikel 21b, tweede lid, van het besluit, toe aan haar leden op basis van een vooraf geregelde verdeelsleutel.
6. De coöperatie verstrekt aan degene die de levering, bedoeld in artikel 59a, eerste lid, van de wet, verricht, een opgaaf van de hoeveelheden elektriciteit die door de coöperatie zijn toegerekend aan de leden van de coöperatie die elektriciteit afnemen van die leverancier. De opgaaf vermeldt de productieperiode waarop zij betrekking heeft, en wordt gespecificeerd per lid en per aansluiting, onder vermelding van EAN-code en postcode van iedere aansluiting.
7. De coöperatie vermeldt bij de opgaaf, bedoeld in het zesde lid, of de garanties van oorsprong, bedoeld in artikel 21b, tweede lid, van het besluit, zijn geboekt op een eindverbruikersrekening van de coöperatie zelf, dan wel op een handelsaccount.

De coöperatie verstrekt tezamen met de opgaaf, bedoeld in het zesde lid, de verklaring, bedoeld in artikel 21b, derde lid, onderdeel b, van het besluit. Hierin verklaart de coöperatie dat wordt voldaan aan de voorwaarden en beperkingen, bedoeld in artikel 59a, tweede lid, onderdelen a, b, c en e, van de wet en artikel 21b, tweede lid, van het besluit, dan wel, indien het een vereniging van eigenaars betreft, dat wordt voldaan aan de voorwaarden en beperkingen, bedoeld in artikel 59 a, tweede lid, onderdelen a, b, c en e, en artikel 59b, van de wet en artikel 21b, tweede lid, van het besluit.

Bijlage 3

Handige links

- HIER opgewekt is een nationaal kennisplatform voor lokale energie-initiatieven. HIER opgewekt heeft een online dossier gemaakt over de Regeling Verlaagd Tarief. Dit dossier is te vinden via: <http://www.hieropgewekt.nl/dossiers/750/verlaagd-tarief>
- Morgen Groene Energie richt zich op de totstandkoming van zonne-energie-projecten op basis van de Regeling Verlaagd Tarief in de regio Eindhoven. Voor de gemeente heeft zij een handreiking ontwikkeld over het realiseren van projecten via de Regeling Verlaagd Tarief. Zie: <http://www.eindhoven.nl/artikelen/Handboek-zonneparken.htm>
- De Belastingdienst is de partij die de beschikking voor de Regeling Verlaagd Tarief afgeeft, op basis van een ingediende aanvraag. Het volgende formulier dient daarvoor te worden ingevuld, ondertekend en opgestuurd: http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/themaoverstijgend/programmas_en_formulieren/aanvraag_aanwijzing_voor_het_verlaagde_tarief_energiebelasting_voor_lokaal_duurzaam_opgewekte_elekticiteit
- Regels omtrent het aanmerkelijk belang dat van toepassing kan zijn op coöperatieleden die deelnemen in collectieve zon-PV-projecten staan hier op een rij: http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/vermogen_en_aanmerkelijk_belang/aanmerkelijk_belang/aanmerkelijk_belang
- Via een blog uit december 2016 biedt Stichting Greencrowd inzichten in de ontwikkeling van de postcoderoosregeling, waarbij ook de aanpak en proposities van verschillende energieleveranciers worden vergeleken: <https://www.duurzame-energie.blog/single-post/2016/12/26/De-postcoderoos-wordt-w%C3%A9l-een-succes>
- De Postcoderoos Viewer biedt lokale energie-initiatieven een handig hulpmiddel bij het vinden van de meest geschikte opweklocaties in de omgeving en het kiezen van de meest gunstige postcoderoos. Via de interactieve kaart kan een initiatief snel inzicht krijgen in de ligging van de postcoderozen en de aanwezigheid van panden waarvan de daken geschikt zijn voor zonnepanelen. De Postcoderoos Viewer is beschikbaar voor de gehele provincie Groningen via <https://postcoderoos.geoapps.nl/groningen>.
- De Provincie Groningen kan vreemd vermogen beschikbaar stellen voor de financiering van postcoderoosprojecten. Details over de regeling zijn te raadplegen via: <http://www.lokaleenergievoorwaarts.nl/financiering/subsidie/>
- Het Servicepunt Lokale Energie Voorwaarts (een initiatief van de Natuur en Milieufederatie Groningen en Groninger Dorpen) heeft subsidie beschikbaar voor startende energie-initiatieven in de provincie Groningen. Alle informatie hierover is te vinden op: <http://www.lokaleenergievoorwaarts.nl/financiering/subsidie/>
- De Groninger Energie Koepel en Grunneger Power hebben gezamenlijk voorbeelden en formats ontwikkeld van statuten, overeenkomsten, rekenmodellen, een plan van aanpak en tal van andere benodigde middelen. Neem contact op om deze stukken toegestuurd te krijgen via: <http://www.grek.nl> of <http://www.grunnegerpower.nl/>

Colofon

Editie: april 2017

Dit handboek is opgesteld door Greenspread in samenwerking met de Provincie Groningen, de Groninger Energie Koepel (GrEK), Grunneger Power en het Servicepunt Lokale Energie Voorwaarts.

GREENSPREAD

Greenspread adviseert over, ontwikkelt en exploiteert duurzame projecten met een aantoonbaar financieel en maatschappelijk rendement.

Utrechtseweg 310 / H02
6812 AR Arnhem
(085) 40 13 470
www.greenspread.nl
info@greenspread.nl

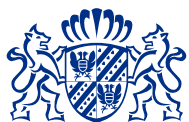
Het Servicepunt Lokale Energie Voorwaarts (LEV) is een initiatief van de Natuur en Milieufederatie Groningen en Groninger Dorpen. LEV is hét eerste aanspreekpunt voor lokale groepen in Groningen die werken aan duurzame lokale energieopwekking en energiebesparing. LEV kan energie-initiatieven steunen met een startsubsidie.

Zuiderpark 16
9724 AG Groningen
(050) 31 30 800
www.lokaleenergievoorwaarts.nl
servicepuntlev@nmfgroningen.nl

De GrEK helpt dorpsverenigingen en energiecoöperaties bij het opstarten en uitvoeren van duurzaamheids- en energieprojecten. Dit doet zij samen met haar eigen coöperatieve energieleverancier Noordelijk Lokaal Duurzaam.

Atoomweg 6B
9743 AK Groningen
06 16 15 93 40 / 06 30 83 29 67
www.grek.nl
info@grek.nl

**provincie
groningen**

De Provincie Groningen wil koploper zijn op het gebied van de energietransitie. De provincie wil daarom projecten stimuleren en faciliteren die bijdragen aan de overgang naar volledig duurzame energiebronnen.

Postbus 610
9700 AP Groningen
(050) 31 64 911
www.provinciegroningen.nl
energie@provinciegroningen.nl

Grunneger Power is een energiecoöperatie met meer dan duizend leden. Dit zijn energiekanten en burgers, verenigingen en ondernemers die mee willen doen met de duurzame beweging in Groningen of deze een warm hart toedragen. Onze organisatie bestaat verder uit een kernteam, bestuur, een groep wijkambassadeurs en een Doetank

Oude Boteringestraat 68
9712 GN Groningen
(050) 82 00 492
www.grunnegerpower.nl
info@grunnegerpower.nl